

# GRAFIKAI SZEMLE

HAVI FOLYÓIRAT A GRAFIKAI IPARÁGAK SZÁMÁRA

## KÖNYVTÁRA

Könyvnyomdák Budapesten.

### I. kerület (Vár).

M. kir. Államnyomda  
Nándor-tér 1.  
M. kir. tud. Egyetemi ny.  
Iskola-tér 3.

### II. kerület (Viziváros).

Bagó M. és Fia  
Ponty-utca 4.  
Goldberger Ignác  
Fő-utca 23.  
Heisler Jaroslav  
Várkert-rakpart 1.  
Keller Dániel  
Attila-utca 63.  
Müller K. (Münster K.)  
Albrecht-út 3-5.  
Wesselényi Géza  
Zsigmond-utca 11.

### III. kerület (Ó-Buda).

Bartalits Imre  
Remete-hegy.  
Bichler I.  
Kiskorona-utca 15.  
Wimmer Márton  
Serfőző-utca 10.

### IV. kerület (Belváros).

Barcza József  
Váci-utca 66.  
Belvárosi könyvnyomda  
Váci-utca 79.  
Buschmann Ferencz  
Koronaherceg-utca 8.  
Franklin-Társulat magy.  
irod. int. és könyvny.  
Egyetem-utca 4.  
Goszler Gyula  
Aranykéz-utca 1.  
Hunyadi Mátyás, irod. és  
könyvnyomda-intézet  
Zöldfa-utca 43.  
Langer Ede és Fia  
Zsibárus-utca 1.  
M. kir. posta- és távirda-  
igazgatóság könyvny.  
Főposta-épület.  
Mercur kő- és könyvny.  
Királyi Pál-utca 9.  
Nagy Sándor  
Papnövelde-utca 8.  
Id. Poldini Ede és Társa  
Irányi-utca 1.  
Róth József  
Ujvilág-utca 6.  
Singer Lipót  
Károly-körút 24.  
Sűz Dávid  
Fővám-tér 5.  
Székesfővárosi házi ny.  
Központi városház.  
Ullmann József  
Régi posta-utca 4.  
Várnai Fülöp  
Régi posta-utca 3.

Werbőczy könyvny. r.-t.  
Vármege-utca 11-13.  
Wodianer F. és Fiai  
Sarkantyús-utca 3.

### V. kerület (Lipótváros).

Bendiner A.  
Arany János-utca 18.  
Berkovits János  
Hold-utca 27.  
Budapesti helyi érdekű  
vasut nyomdája  
Lipót-körút 22.  
Czettel és Deutsch  
Bálvány-utca 12.  
Hamburger és Birkholz  
Csáky-utca 13.  
Hungária-könyvnyomda  
és kiadó-üzlet  
Váci-körút 34.  
Kálmán M. és Társa  
Vadász-utca 32.  
Kanitz C. és Fiai  
Vadász-utca 26.  
Károlyi György  
Kálmán-utca 5.  
Kellner és Mohrlüder  
Csáky-utca 9.  
Kertész József  
Mária Valéria-utca 11.  
Kollmann Fülöp  
Arany János-utca 34.  
Krausz S. és T.  
Zoltán-utca 11.  
Légrády Testvérek  
Váci-körút 78.  
Lengyel Lipót  
Vadász-utca 35/a.  
Lőw Ede  
Váci-körút 80.  
Márkus Samu  
Báthory-utca 20.  
Magy. kir. postatakarék-  
pénztár nyomdája  
Széchenyi-utca 2.  
Pallas, irod. és nyomdai  
részvénytársaság  
Kálmán-utca 2.  
Pesti Könyvnyomda-  
Részvénytársaság  
Hold-utca 7.  
Pesti Lloyd-társulat  
Könyvnyomdája  
Dorottya-utca 14.  
Pollák Elkán  
Nagykorona-utca 21.  
Pollák M. Miksa  
Akadémia-utca 15.  
Preszburger Frigyes  
Arany János-utca 14.  
Schlesinger és Kállal  
Bálvány-utca 18.  
Thália-nyomda  
Csáky-utca 2/b.

### VI. ker. (Terézváros).

Bróza Ottó  
Váci-körút 17.  
Ehrnsteln Mór  
Laudon-utca 4.

Engel S. Zsigmond  
Vörösmarty-utca 56.  
Európa, irod. és nyom-  
dai részv.-társaság  
Ó-utca 12.  
Fővárosi nyomda, vona-  
lozó- s könyvkötő-r.-t.  
Podmaniczky-utca 39.  
Friedl és Krakauer  
Dalszínház-utca 10.  
Friedmann Á.  
Gyár-utca 54.  
Fuchs Samu és Társa  
Podmaniczky-utca 27.  
Gelléri és Székely  
Podmaniczky-utca 47.  
Gergely Miksa  
Lázár-utca 2.

Glückselig M.  
Hunyady-tér 7.  
Goldschmiedt Lipót  
Révay-utca 6.  
Gross és Grünhut  
Gyár-utca 32.  
Herrman Ignác  
Szerecsen-utca 20.  
Hornyánszky Viktor  
cs. és kir. udv. könyvny.  
Aradi-utca 14.  
Hunnia könyvnyomda  
Teréz-körút 3.  
Kassino Jakab  
Király-utca 26.  
Kaufmann József  
Vörösmarty-utca 52.  
Klauber Ignác  
Új-utca 6.  
Korvin Testvérek  
Révay-utca 14.  
Kosmos műintézet, kő-  
és könyvnyomda r.-t.  
Aradi-utca 8.  
Kunusy Vilmos és Fia  
Teréz-körút 38.  
Löbl Dávid és Fia  
Andrássy-út 19. és  
Nagymező-utca 26.

Luszt Sándor  
Gyár-utca 50.  
Minerva kő- és könyv-  
nyomda (tul. Gansl Zs.)  
Szerecsen-utca 7/9.  
M. kir. államvasutak  
menetjegy-nyomdája  
Csengery-utca 33.  
Markovits és Garai  
Lázár-utca 13.  
Muskát és Friedmann  
Teréz-körút 27.  
Neumayer Ede  
Prófiéta-utca 7.  
Orsz. központi községi  
nyomda-részvénytárs.  
Váci-körút 61.  
Pollacsek Mór  
Dávid-utca 5.

Posner K. Lajos és Fia  
Csengery-utca 31.  
Quittner József  
Váci-körút 16.  
Radó Izor  
Váci-körút 1.  
Rigler József Ede r.-t.  
Rózsa-utca 55.  
Schmelcz és Schillinger  
Csengery-utca 51.  
Schmidl Sándor  
Szerecsen-utca 6.  
Spinner Illés  
Dessewffy-utca 43.  
Wellesz és Krammer  
Uj-utca 37.

### VII. (Erzsébetváros).

Árpád kő- és könyvny.  
(Klein és Kronstein)  
Valero-utca 9.  
Athenaeum, irodalmi és  
nyomdai részv.-társ.  
Kerepesi-út 54.  
Bárd J.  
Miksa-utca 17.  
Deutsch József  
Károly-körút 7.  
Elek Lipót  
Keptész-utca 37.  
Galitzenstein H.  
Dohány-utca 68.  
Garai Mór  
Károly-körút 3.  
Goldfaden Márk  
Kerepesi-út 36.  
Gonda és Társa  
Akácfa-utca 50.  
Hedvig S.  
Dohány-utca 12.  
Kellner Gerson  
Csányi-utca 13.  
Löbl Mór  
Király-utca 27.  
Löblovitz Zsigmond  
Csömöri-út 54.

Nagel István  
Vörösmarty-utca 17.  
Neuwald Illés  
(tul. Berger Armin)  
Dohány-utca 44.  
Pannonia-nyomda  
Rombach-utca 8.  
Propper Leó  
Erzsébet-körút 35.  
Reich Armin  
Dohány-utca 84.  
Roth és Krausz  
Kertész-utca 23.  
Rubin J.  
Király-utca 13.  
Spatz Henrik  
Dob-utca 55.  
Spitzer Márk  
Klauzál-utca 31.  
Stern Péter  
Kazinczy-utca 35.

Vasvári és Társa  
Csömöri-út 13.  
Wendt-féle könyv-  
nyomda stb.  
Károly-körút 19.  
Zeisler M.  
István-tér 17.

### VIII. ker. (Józsefváros).

Anglo-nyomda  
Baross-utca 47.  
Budapesti Hírlap nyomd.  
Rökk Szilárd-utca 4.  
Csapó N.  
Baross-utca.  
Özv. Fried Ignác  
József-utca 14.  
Fritz Armin  
József-körút 9.  
Hell I. Ede  
Luther-utca 4.  
Klein Vilmos  
Kerepesi-út 73.  
Kohn Simon  
József-körút 5.  
Kossuth Lajos-nyomda  
(tul. Laufer Jakab és  
Holländer József)  
Ujvástartér 5.  
Révai és Salamon  
Üllői-út 18.  
Rózsa Kálmán és neje  
Szentkirályi-utca 30.  
Schulcz Adolf  
Baross-utca 81.  
Stephaneum (a Szt. István-  
Társulat nyomdája)  
Szentkirályi-utca 28a.  
Szent Anna-nyomda  
Baross-utca 66-68.  
Szent Gellért-nyomda  
(Valter E.)  
Práter-utca 44.  
Szent László-nyomda  
Rökk Szilárd-utca 28.  
Weissenberg Ármín  
József-körút 16.

### IX. ker. (Ferenczváros).

Engelmann Mór  
Vámház-körút 15.  
Műszaki irodalmi és  
nyomdai vállalat  
(Feldmann Mór)  
Soroksári-utca 5.  
Pátria-nyomda részvény-  
társaság  
Üllői-út 25.

### X. kerület (Kőbánya).

Első kőbányai könyvny.  
Jászberényi-út 1.  
Lőrinczi F.  
Maglódi-út (Gyűjtő-fogház)  
Merendiák Károly  
Liget-tér 4.

# Könyvnyomdák a vidéken.

- Abauj-Szántó**  
Baksy Barna.
- Aburdhánya**  
Róth Ferencz.
- Ada**  
Berger L.
- Alsó-Kubin**  
Trnkóczy József.
- Alsó-Lendva**  
Balkányi Ernő.
- Apatin**  
Gasz Mátvás.  
Szavadill József.
- Arad**  
Aradi nyomda-részvény-társaság.  
Bloch H.  
Első aradi amerikai gyors-sajtó-nyomda (tul.: Kerpich Zsigmond).  
Gör. kel. egyházmegyei nyomda.  
Gyulai István.  
Muskát Miksa.  
Tribuna Poporului r.-t. nyomdája.  
Réthy Lipót és Fia.
- Aranyos-Maróth**  
Dóczy-nyomda (tulajd.: Némedei László).
- Aszód**  
Magyar kir. javító-intézet nyomdája.
- Bács-Kula**  
Berkovits Márk.
- Bács-Topolya**  
Wilhelm Miksa.
- Baja**  
Kazal J.  
Kollár Antal.  
Nánay Lajos.  
Rajkovicz Károly.
- Balassa-Gyarmat**  
Balassagyarmati könyvnyomda r. t.  
Halyák István.  
Pozsonyi Gábor.  
Tokay Lajos.
- Balászfalva**  
Gör. kath. püspöki nyomda.
- Bánffy-Hunyad**  
Ábrahám Mór.
- Barcs**  
Skríbanek N.
- Bártfa**  
Blayer M.
- Békkés**  
Báró Drechsel Géza.
- Békkés-Csaba**  
Corvina-ny. (Szihelszky József).  
Lepage Lajos.  
Povázsay testvérek.
- Belényes**  
Süssmann Lázár.
- Beregszász**  
Haladás-könyvnyomda (tul.: Juhász Pirokska).  
Engel Jenő.
- Besztercze**  
Botschar Tivadar.  
Csallner Károly.
- Besztercebánya**  
Machold F.  
Sonnenfeld Mór.
- Bicske**  
Lederer Hermann.
- Bonyhád**  
Raubitschek Izor.
- Brassó**  
Brassói Lapok nyomdája (tulajd.: Grünfeld R.).  
Ciurcu és társa.  
Gáborny és Társa.  
Gött János Fia.  
Herz és Társa.  
Muresianu Aurél.
- Breznóbánya**  
Kreislér J.
- Budafok** (Promontor)  
Leopold és Frank.
- Buziás**  
Ulmann F.
- Csákovca**  
Chudy Testvérek.
- Csáktornya**  
Fischel Fülöp.
- Csikszereda**  
Györgyjakab Márton  
utóda: Drenánnd Viktor.  
Szvoboda József.
- Csongrád**  
Tiszavidék nyomdája (tulajd.: Silber Jánosné).  
Weisz Márk.
- Csorna**  
Kokas és Neumann.
- Csurgó**  
Vágó Gyula.
- Czepléd**  
Nagy Elek  
Sebők Béla.
- Debreczen**  
Csokonai nyomda- és kiadó-részvénytársaság.  
Hoffmann és Kronovitz.  
Kurucz Béla.  
Kutasi Imre.  
László Albert.  
Pongrácz Oéza.  
Városi nyomda.
- Deés**  
Demeter és Kiss.  
Goldstein Jakab.
- Detta**  
Heldenwanger és Ulmann.
- Déva**  
Hirsch Adolf.  
Kroll Gyula.
- Devecser**  
Rosenberg Zsigmond.
- Dicső-Szent-Márton**  
Hirsch Mór.
- Ditró**  
Ditró és Szárhegy közseg-nyomdája.
- Dombóvár**  
Dombóvári könyvnyomda (tulajd.: Bruck Sándor).
- Dunaföldvár**  
Somló Manó.
- Duna-Szerdahely**  
Adler Netti.  
Goldstein Józsuá.
- Eger**  
Baross-nyomda (tulajd.: Paunz S.).  
Egri könyvny. részv.-társ.  
Erseki lyceumi nyomda.  
Löw Sámuel.
- Enying**  
Politzer Jenő.
- Eperjes**  
Kósch Árpád.  
Pannonia-nyomda (tulajdonos: Kahn Mór).
- Érsekújvár**  
Kohn Samu.  
Winter Zsigmond.
- Ér-Mihályfalva**  
Beck Adolf.
- Erzsébetfalva**  
Mártonfi L.
- Erzsébetváros**  
Kotzauer D.
- Esztergom**  
Buzárovits Gusztáv.  
Hunnia könyvnyomda (tul.: Gerenday József).  
Lászky János.  
Tábor Adolf.
- Fehértemplom**  
Kuhn Péter.  
Wunder J.
- Felső-Eőr**  
Schodisch Lajos.
- Felső-Vissó**  
Schiffmann H.
- Fertő-Nezsidér**  
Horváth B.
- Fiume**  
Battara P.  
Chiuzre & Co.  
Jerouscheg G.  
Mohovich Emidio  
Unio könyvnyomdai müintézet (tulajdonos: Hegyi Jenő).
- Fogarás**  
Thierfeld Lipót.
- Galántha**  
Első galánthai könyvny. (tul.: Neufeld Samu).
- Galgóc**  
Szold Jakab.  
Sterner Adolf.
- Gyergyó-Szent-Miklós**  
Létz János és Társa.
- Gyoma**  
Kner Izidor.
- Gyöngyös**  
Herzog Á. E.  
Kovács és társa.  
Sima Dávid.
- Gyöng**  
Engel József.
- Győr**  
Fischer István és F. utóda  
Nitsmann József.  
Györegyházmegyei könyvnyomda.  
Pannonia-könyvnyomda (tul.: Szávay és Raab).  
Surányi János.
- Győr-Sziget**  
Gross G. és társa.
- Gyula**  
Corvina-nyomda.  
Dobay János.
- Gyulafehérvár**  
Püspöki lyc. nyomda (bérlo: Papp György).  
Voltz B.
- Hajdú-Böszörmény**  
Szabó Ferenczné.
- Hajdú-Dorog**  
Grünfeld Mózes
- Hajdú-Nánás**  
Bartha Imre.
- Hajdú-Szoboszló**  
Plón Gyula.
- Hala**  
Práger Ferencz.
- Hátszeg**  
Ideál-könyvnyomda.
- Hatvan**  
Hoffmann M. L.
- Hódmező-Vásárhely**  
Hódmezővásárhelyi nyomda és kiadó r.-t.  
Lévai Fülöp.  
Vásárhely és Vidéke nyomdája.
- Homonna**  
Waller S.
- Huszt**  
Mermelstein Fülöp.
- Igló**  
Schmidt József.  
Tátra-könyvnyomda (tul.: Stein Ignác).
- Ipolyság**  
Neumann Jakab.
- Jászberény**  
Brünauer Adolf és Társa.  
Kaczvinszky Zoltán.  
Kalocsa és Kubicza.
- Kalocsa**  
Juresó Antal.  
Werner Ferencz.
- Kaposvár**  
Gerő Zsigmond.  
Hagelmann Károly.  
Özv. Jancsovics Gyuláné.  
Kéthelyi Miksa.
- Kapuvár**  
Buxbaum József.
- Karánsebes**  
Karánsebesi gör. kel. rom. egyházmegye nyomdája.  
Fleissig Lipót.
- Karczag**  
Szódi S.
- Kassa**  
Breitner Soma.  
Koczányi Béla.  
László Béla.  
Rosa Viktor.  
Vitéz Adolf.  
Werfer Károly.
- Kecskemét**  
Első Kecskeméti Hirlapkiadó és Nyomda-Részvénytársaság.  
Steiner Mihály.  
Sziládi László.  
Tóth László (tulajd.: Fekete Mihály).
- Késmárk**  
D. Altmann Dávid.  
Sauter Pál.
- Keszthely**  
Farkas János.  
Nádai Ignác.  
Sujánszky József.
- Kézdí-Vásárhely**  
Ifj. Jancsó Mózes.
- Király-Helmeccz**  
Klein József.
- Kisbér**  
Haftl Kálmán.
- Kis-Czell**  
Menyhárt Julia.
- Kis-Jenő**  
Gallovics Jenő.
- Kis-Kőrös**  
Kalisch Ignác.  
Feuer Illés.  
Vesszősi József.
- Kis-Marton**  
Dick Ede.
- Kis-Pest**  
Fischhof Henrik.
- Kisújszállás**  
Szekeres József.
- Kis-Várda**  
Berger Ignác.  
Ifj. Klein Gyula.
- Kolozsvár**  
Boskovics József.  
Ellenzék nyomdája. (tul.: Magyar Mihály)  
Gámán János örököse.  
Gombos Ferencz.  
Magyar Polgár nyomdája. (tul.: Ajtay K. Albert).  
Polcz Albert.  
Zobácz Ferencz.
- Komárom**  
Freisinger Mór.  
Hacker Richárd.  
Rónai Frigyes.  
Schönwald Tivadar.  
Spitzer Sándor.  
Szénássy I.
- Körmend**  
Körmendi könyvnyomda-részvénytársaság.
- Körmöcbánya**  
Joerges A. özv. és Fia.  
Paxner és Biron.
- Kőszeg**  
Feigl Frigyes és Gyula.
- Kún-Szent-Márton**  
Csanády József.
- Kún-Szent-Miklós**  
Özv. Bors Károlyné.
- Léva**  
Dukesz Lipót.  
Nyitrai és Társa.
- Lippa**  
Máhr Emil.  
Zách József.
- Liptó-Szent-Miklós**  
Steier Izidor.
- Lőcse**  
Reisz Tivadar József.
- Losonc**  
Kármán-könyvnyomda.  
Losonczy Sándor.  
Roth Simon.
- Lugos**  
Traunfellner Károly.  
Virányi János.  
Weisz és Sziklai.
- Magyar-Óvár**  
Czéh Lajos.
- Makó**  
Gaál László.  
Neumann József.
- Malaczká**  
Wiesner Alfréd.
- Marczali**  
Mizsúr Ádám.
- Maros-Ludas**  
Glück József.
- Máramaros-Sziget**  
Blumenfeld és Dávid.  
Mayer és Berger.  
Részvénytársaság.  
Wider Mendel Fia.
- Maros-Vásárhely**  
Adi Árpád.  
Ev. ref. collegium-nyomda (tul. Benkő László).  
Grün Vilmos.
- Mátészalka**  
Weisz Zsigmond.
- Medgyes**  
Reissenberg G. A.
- Mezőkövesd**  
Balázs Ferencz.
- Mezőtúr**  
Dolesch és Braun.  
Gyikó Károly.
- Miava**  
?
- Mindszent**  
Weisz Ignác.
- Miskolcz**  
Forster, Klein és Ludvig.  
Stamberger Bernát.  
Szelényi és Társa.
- Módos**  
Staits György.
- Mohács**  
Blandl János.  
Rosenthal Márk.
- Monor**  
Süveges József.
- Moór**  
?
- Mosony**  
Grünfeld Ignác.
- Munkács**  
Grünstein Mór.  
Kohn és Klein.  
Kroó Hugó.
- Mura-Szombat**  
Ujházi Miksa.
- Nagy-Atád**  
Grünsberger Antal.
- Nagy-Bánya**  
Molnár Mihály



# GRAFIKAI SZEMLE

SZAKFOLYÓIRAT  
A GRAFIKAI IPARÁGAK  
SZÁMÁRA

1901

A KÖNYVNYOMDÁSZOK  
SZAKKÖRÉNEK  
HIVATALOS KÖZLÖNYVE

TIZENEGYEDIK ÉVFOLYAM

SZERKESZTŐ  
TANAY JÓZSEF



FŐMUNKATÁRS  
FIRTINGER KÁROLY



BUDAPEST, 1901

PESTI KÖNYVNYOMDA-  
RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG



## Az 1901. évfolyam tartalma.

### CZIKKEK.

<p>A fővárosi tanonciskolák újjaszervezése. (Grócz Ernő.) ... 70</p> <p>A háromszinű nyomás általánosítása. (Somos Árpád.) ... 102</p> <p>A jövő nyomdász-nemzedék nevelése. (Káldor Lajos.) ... 17</p> <p>A magyar helyesírás. (Tichy Ákos.) ... 85</p> <p>A nyomdász tisztító-szerei. (Szerkesztőség.) ... 6</p> <p>A szakirányú iskolák életbeléptetéséről. (Grócz Ernő.) ... 89</p> <p>A szakiskola ügye. (Grócz Ernő.) ... 35</p> <p>A szedés technikája. [Ábrákkal.] (Nádor Lajos.) ... 168, 188</p> <p>A szépművészeti stílusok rövid ismertetése. [Számos ábrával.] (Káldor Lajos.) 57, 71, 90, 106, 122, 137, 154, 171, 190</p> <p>A Tichy-családról. (Szerk.) ... 119</p> <p>Az el nem mondott székfoglalóhoz. (Káldor Lajos.) ... 87</p> <p>Az év végén. (Szerk.) ... 185</p> <p>Az 1900-iki párisi kiállítás, különös tekintettel a grafikai csoportra. (László Dezső.) ... 22, 38</p> <p>Az új század hirdetői. (Tichy Ákos.) ... 2</p> <p>Az újabb irány és a magyar nyomda-ipar. (Augenfeld M. Miksa.) ... 167</p> <p>Az utolsó sor. (Költevény Tichy Ákos halálára Váradi Antaltól.) ... 119</p>	<p>Akezdensz-munkák vázlatainak kicserélése. (Szerk.) ... 70, 135</p> <p>Bécsi levél. (Somos Árpád.) 4, 21, 37, 107</p> <p>Buschmann Ferencz jubileuma. [Arczképpel.] (Szerk.) ... 188</p> <p>Elődeink dicsérete. (Firtinger Károly.) ... 20</p> <p>Gépmesterek szakképzettsége. (Bardótz Sándor.) ... 36</p> <p>Hazai hírlapstatisztika. (Szerk.) ... 174</p> <p>Indítványok. (Augenfeld M. Miksa.) ... 1</p> <p>Könyvnyomtatók szervezkedése. (Tichy Ákos.) ... 53</p> <p>Körhelyiségünk első éve. (Benes Sándor.) ... 35</p> <p>Makulatura-gyártás. (Kner Izidor.) ... 121</p> <p>Mátyás király és a könyvnyomtatás. [Ábrákkal.] (Firtinger Károly.) ... 55</p> <p>Nagykárolyi szőlőskertben. (Köl emény Tichy Ákostól.) ... 121</p> <p>Néhány szó a szakoktatásról. (Benes Sándor.) ... 133, 151</p> <p>Nyomdászok márcziusa. (Tanay József.) ... 33</p> <p>Önműködő ívberakó gyorsajtók számára. (Szerk.) ... 5</p> <p>Pályamunkám. (Ifj. Aigner Antal.) ... 24</p> <p>Páris nyomdaviszonyai. (Seidel V.) ... 103</p> <p>Stockholmi levél. (Ligeti Jenő.) ... 157, 193</p>	<p>Szakbirálati jelentés a Grafikai Szemle által belső borítékczím szedésére hirdetett pályázat eredményéről. (Radnai Mihály.) ... 24</p> <p>Szakmánk fejlesztése és a Szakkör. (Heller Ignác.) ... 72</p> <p>Szenykonkurrenzia. (A. M.) ... 139</p> <p>Szüretkor. (Stalla Márton.) ... 140</p> <p>Tichy Ákos † [Arczképpel]. (Tanay József.) ... 117</p> <p>Tichy Ákos életrajza. (Paragó.) ... 118</p> <p>Tichy Ákos emlékére. (Tóth Béla.) ... 118</p> <p>Vidéki nyomdatulajdonosok kongresszusa. (Láng József.) ... 101, 135, 152</p> <p style="text-align: center;"><b>CSARNOK.</b></p> <p>Félbemaradt világgörüt. (Roskowitz Arthur.) ... 59</p> <p style="text-align: center;">* * *</p> <p>Kérdések és feleletek. ... 74</p> <p>Vegyesek. Szakköri hivatalos tudósítások és Hirdetések minden számban.</p> <p style="text-align: center;"><b>MELLÉKLETEK.</b></p> <p>Reclame-Grotesk nevű hirdetési betűfajta bemutató melléklet Scholz Ede bécsi betűöntődjéből. (2. sz.)</p> <p>Körlevél Polacsek Frigyes cégtől a Typograph szedőgépnak kiállítása ügyében. (11. sz.)</p> <p>Boríték-czimlap a Révai és Salamon cég nyomdájából. (12. sz.)</p>
--	---	---





# GRAFIKAI SZEMLE

HAVI FOLYÓIRAT A GRAFIKAI IPARÁGAK SZÁMÁRA

SZERKESZTŐSÉG ES KIADÓ-  
HIVATAL  
Budapest, V., Hold-utca 7.

A KÖNYVNYOMDÁSZOK SZAKKÖRÉNEK  
HIVATALOS KÖZLÖNYE

ELŐFIZETÉSI ÁR  
Egész évre 4 kor., fél évre 2 kor  
Egyes szám ára 40 fillér.

## HIVATALOS RÉSZ.

### ÉRTESETÉS.

Körünk választmánya — tekintettel a *szerdai* esték alkalmatlan voltára — a körhelyiséget *februártól* kezdve mindig **vasárnap délelőtt 9 órától délután 1 óráig** bocsátja a tagok rendelkezésére. Ugyanezek a napokon lesznek a rendes *választmányi* és *fölolvasó-ülések*, vitatkozások stb. is.

### A Szakkör 1901. február havi programja.

(Körhelyiség: Kerepesi-út 30. sz., Iparos Kör. Nyitva minden vasárnap délelőtt 9 órától délután 1 óráig.)

**3-án** (vasárnap) d. e. 1/210-kor:

FIRTINGER KÁROLY szabad előadása a Chronica Hungarorum-ról.

Ez után *rendes havi ülés*.

**10-én** (vasárnap) d. e. 10 órakor:

*Választmányi ülés*. (A tagok a helyiséget, úgy mint rendesen, látogathatják.)

**17-én** (vasárnap) d. e. 1/210 órakor:

LÁSZLÓ DEZSŐ felolvasása: Páris és a világkiállítás.

**24-én** (vasárnap) d. e. 1/210 órakor:

*Vitázó-ülés*. Téma: Kell-e a gépmesternek szedni tudni? és kell-e a szedőnek érteni a gépmester teendőihez? — Bevezető RENCISISOVSKY FERENCZ.

Este 8 órakor: *Jelmezes bál*, reggelig tartó táncszal, cigány-zene mellett.

*A választmány.*

## Indítványok.

Ismét elmúlt egy esztendő, melylyel immár egy évszázadot temettünk a multak temetőjébe. Az újév küszöbén a Szakkör — mint minden évben — ezuttal is megcsinálja évi jelentését, melyben éber figyelme titkárja bizonynyal ki fogja domborítani a mult év óriási, annaleseinkben példátlan munkapangását. Derék pénztárosa ki fogja mutatni a taglétszám emelkedését vagy csökkenését.

Régi híve vagyok a Szakkörnek, küzdöttem eszméért mint közember, mint zöldsztalbeli is. Még élénk emlékezetemben van, miként vergőd-tünk annak idején boldogult Bauer Jánossal, a mi jó Bauer bácsinkkal, a szintén megboldogult »kézikönyv«-bizottságban.

Akkor is, most is sokat szenvedtünk a nyomdászok közönyössége miatt. Pedig akkor még egyedül állott a Szakkör, mint olyan, mely a nyomdász-szakot javítani, tökéletesbiteni akarta. Mondhatnánk ugyan, hogy ma is egyedül áll, mert a még csak pár év előtt megalakult Szak-egyletnek legfőbb és legfontosabb célja a nyomdász-társadalom alkotása és eme társadalmi hibák szanálása; a Szakkör tisztán a szakma művelésére fekteti a fősúlyt szaklapjával, kiadványaival, felolvasó-üléseivel és vita-estélyeivel. Az újabban alakult főnök-egyesület is hasonló jelszavakat irt zászlajára, de ez — céljánál fogva — a főnökök érdekeinek szolgálására van hivatva és elég tere van itt is a munkálkodásra.

Igy a Szakkör volna az egyedüli, mely a hazai nyomdászat szakképzését emelni lenne hivatva. E céljának a Szakkör igyekszik is megfelelni. És mégis mit látunk? Azt, hogy a hazai nyomdászat anyagilag, erkölcsileg pang. Látjuk sorvadását a testnek, mely jobb sorsra volna érdemes. Nincsen semmi önállóságunk, a külföld szolgai utánzó vagyunk a jobbakban, a középszerű pedig bátran nevezhető silánynak. A nyomdászat — mely a külföldön az újabbkori fejlődési procedúra folytán már-már művészi nivóra emelkedett — nálunk a tönk szélén áll, a főnökök túlnyomó része nem tud megélni, a segédek óriási többsége foglalkozás nélkül áll, tehát mindkettőnek a kenyérkérdés már-már a főkérdés. Nem tudom, a krízis-e ez, vagy még több: az agonia.

És mi okozza ezt? Könnyű a felelet, a selejtes képzés. Hiányzik a szakiskola, mely a magasabb képzés alapját megadná, a nyomdászok túlnyomó része elégnek hiszi, hogy a háromévi tanulásiidőt letapossa. Hisz most már »segéd úr«,

lehet cigarettázni, sétabottal járni stb. A továbbképzésre senki sem gondol, pedig ez tán még fontosabb, mint a tanulás-idő. Hisz szakmánkban vezérelv a régi jó közmondás, hogy „a jó pap holtig tanul“.

Mélyen tisztelt válaszmány! Azt hiszem, a tizenkettedik órában vagyunk, a betegséget műtéttel lehet csak gyógyítani. Terjeszse a Szakkör oktatásait minél szélesebb körben. Önök részéről is gyakrabban hallottam, hogy a taglétszám nem áll arányban a Szakkör által nyújtott előnyökkel és kedvezményekkel. E kedvezményeket nem dicsérhetem itt fel, mert nem lehet célom e helyen a Szakkör érdekében a reklám nagydobját megütni, azonban fentebb említettek elérésére következőket ajánlanám:

1. A Szakkör állítson fel minden megyei székhelyen fiókot, mely a központtal szerves összefüggésben állana. Anyagi kiadásai e fiókoknak alig-alig volnának, miután segélyezési ágak nincsenek. Az ilyen fiókokhoz csatlakozhatnának a környék nyomdászai. A fiók gyakorolná az alapszabályokat. Felolvasásokat, vitaestélyeket tartana; a szaklapot meg egyéb kiadványokat úgyis kapnák a tagok a központtól. Azt hiszem, akadna mindenütt kezdeményező és cselekvő ember, és a főnökök sem néznék egykedvűen e jótékony mozgalmat, hisz különösen a vidéknek van leginkább szüksége a továbbképzésre. Természetesen, ha a fiókban nem akadna felolvasó, erről is a központnak kellene gondoskodni. Így lassan-lassan alakulnának kisebb vidéki nyomdász-centrumok, melyek a házi nyomdaipar fejlődésére bizonynyal jótékony hatással lennének.

2. További fontos dolog lenne, az, — a már sokszor hánytorgatott eszme — hogy a Grafikai Szemle melléklettel láttassék el. Ismerem az e téren mutatkozó nehézségeket, de hát ez a szellemileg hazai viszonyainknak teljesen megfelelő szaklap csak úgy volna tökéletes, ha e kérdés is meg volna oldva, hisz szakmánkban a szemléltető oktatás rendkívül fontos. Szerintem legcélszerűbb volna minden negyedévben kettős sorozatú pályázatot kiírni műmellékletre három-három díjjal. Az első sorozat országos pályázat lenne, első díjjal az abszolút becűnek és egy-egy díjjal a két következő legjobbnak.

A második sorozatra csupán vidéki nyomdászok pályázhatnának és a három legjobb kapná a díjat. Azért kellene e pályázatra csupán vidéki nyomdászokat bocsátani, mert a vidéki nyom-

dáknak többnyire szerény berendezésével nem lehet a dűsberendezésű fővárosi nyomdákkal versenyezni, de azért kizárni még sem kellene, mert tán mégis akadna egy-két jobb vidéki nyomda, mely az első csoportra is pályázna.

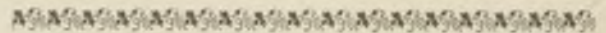
Az így nyert pályamunka volna aztán melléklendő, még pedig úgy, hogy a két csoport első díjával kitüntetettek a negyedév első számához, a két második díjjal kitüntetett a másodikhoz, a két harmadik díjjal a harmadik számhoz volna melléklendő. A következő negyedévben azután megismétlődne az egész procedura.

Ha azután egyik-másik főnök jóvoltából melléklethez jutnánk, ez csak gazdagitaná lapunk tartalmát.

\*\*\*

Indítványaimhoz bővebb kommentárt nem fűzök. Átadom azt a nyilvánosságnak, hogy a közgyűlésig t. szaktársaim azokat kellőleg megvitathassák.

AUGENFELD M. MIKSA.



## Az új század hirdetői.

Soha annyiféle kalendárium nem jelent még meg Magyarországon, mint a huszadik század első esztendőjében. Szilveszter éjszakáján nemcsak egy esztendő, nemcsak egy századot hantoltunk el; de eltemettük a naptárbélyeget is. A minnek az lett az eredménye, hogy ma már kevés oly hajlék van Magyarországon, a hol legalább két kalendárium ne lenne: egy fali és egy könyvalakú.

Eddig a naptárakat leginkább csak a könyvnyomtatók küldték szét újévi ajándék gyanánt. Ma már naptár van a szabó éves számláján, a házmester újévi gratulációján, a fizető-pinczér számoló-czéduláján, a mentők levelező-lapjain, a Gáspár-féle bajuszkötőn, a képes levelező-lapokon, sőt talán naptár lesz a hivatalos idézések hátulján is, hogy a felek pontosan eszökben tarthassák az idézés napját.

Ennek a nagy felpezsdülésnek is meglesz a reakciója, még pedig előreláthatólag úgy, hogy a könyvnyomtatók ezután nem naptárakkal gratulálnak megrendelőiknek, hanem küldenek majd buékes nyakkendőket, bajuszkötőket, palatáblákat, zsebkéseket, ébresztőórákat s más efféle csecsebecséket. A Neumayer-nyomda már szakított is a sablonnal és naptár helyett valamiféle masszából készült felíró-táblán gratulál, a melyről az írást rögtön le lehet törölni. (Telefonok mellé igen alkalmas kis fehér tábla ez!)

A huszadik század hirdetőin nagyon kevés az új, eredeti vonás. Meglátszik rajtok, hogy még a XIX-ik században készítették. Szöveg, beosztás, minden az ósdi



kalendáriumok hű másolása. Vörösbetűs ünnepekből és érthetetlen nevekből állanak. Gummár, Szabasz, Szinesz, Niczefer, Frumencz, Neméz, Rufusz, Szaturnin, Heliodor, Pantalcon, Zefirin, Elpid, Amát stb., olyan nevek, amelyek egyikéről-másikáról azt se tudjuk, hogy férfi- vagy nőnév-e. Vagy mit szólunk az ilyen érthetetlen rövidítésekről: Alac. Mar., M. ker. s., Vid. Mod., Sim. Jud., M. ker. seg. A szedő azt mondja, hogy így van a kéziratban, hát így szedte. A kéziratot pedig egyik esztendőben úgy, mint a másokban, egy kaptafára készítik talán századok óta. Ezt aztán úgy szőröstül-bőröstül odaadják a szedőnek és így csinálják a kalendáriumokat.

Hogy milyen ósdiak és érthetetlenek a mai naptárak, arra érdekes bizonyosság a következő eset.

Egyik nagyon ismert és humánus intézménye Budapestnek szintén csináltatott naptárt, melybe a szedő minden vasárnap elé beleszedte az 1901. esztendő *F.* betűjét. Diplomás urak, tehát képzett emberek találgatták, hogy ugyan mit jelenthet ott az az *F.* betű minden vasárnap előtt s csak akkor imprimálták a szedést, mikor a nyomdában megfejtették a talalós kérdést, hogy az a *vasárnapi betű*, amely minden évben változik. Ilyen van hétféle, *A, B, C, D, E, F, G.* Szökőesztendőben két betűje van a vasárnapnak. Így 1892-ben volt *C, B*, 1896-ban *E, D*, 1900-ban (mert nem volt szökőév) csak *G* volt, 1904-ben újra kettő lesz: *C, B.* Az első csak januárban és februárban áll a vasárnapok előtt, mert a februáriusi *szökőnap* után a második betű foglalja el helyét, egészen az év végéig.

Nagyon csodálkoztam azon, hogy vannak még olyan okos emberek is, a kik nyíltan be merik vallani, mikép nem értik azt, a mit nyomtatásban olvasnak. Ezek után tehát mi is kimondhatjuk, hogy bizony sok ósdi és érthetetlen dologból állanak a mi kalendáriumaink. Csakhogy eddig úgy voltunk azokkal, mint régentén a mórok az ő fiatal bölcsükkel: *Ibn Albufédával*, a ki úgy beszélt az emberekhez, akár csak a mai bölcselkedők — senki sem értette. Egyszer azonban megfeledezett magáról és a kis fiával is a bölcsök nyelvén társalgott. A fiúcska persze nem értette apja magyarázatát és ismételte a kérdést. A bölcs erre rögtön apává változott és megmagyarázta a kérdést a gyermeknek érthetően.

A kis fiú most mosolyogva kérdezte atyjától:

— Hát mért nem mondta ezt papa az előbb is ilyen érthetően?

— Azért fiam, mert elfelejtkeztem róla, hogy gyermekkel beszélek. A felnőttekhez pedig homályosan kell szólanom, akkor azt gondolják felőlem: „Ibn Albuféda mégis csak bölcs, mivel olyat mond, a mit egyformán ért meg az ember és a tevé.”

Az ajándék-naptárakat sohase kellene csak úgy találmódra kiszedni. Nem ér az semmit, ha clóveszszük a naptár-kéziratot és kiszedjük abból a katolikus naptár első neveit, azokat is legtöbbször érthetetlenül

rövidítve. Ki kell hagyni abból az ismeretlen szenteket és helyökre a közhasználatban lévő neveket kell tenni. Legjobb volna, ha valamelyik fővárosi nyomda már az év első felében csinálna egy olyan naptár-sablont, a milyen a fali és tömb-naptárakhoz szükséges és azt kézirat gyanánt, darabonként 1 koronáért árulná. Szívesen megvennék azt még a vidéken is.

Ezek után térjünk át a hozzánk beküldött naptárak technikai részére. És itt mindjárt konstatáljuk, hogy a régi formájú nagy fali naptárak helyét lassankint a tömb-naptárak és a hosszás, könyvalakú füzetek váltják fel.

Fali naptárt csak hármat kaptunk, a melyek közül a *Pallas* nyomda pompás munkája válik ki. Ezt a naptárt egyik neves rajzolónk tervezte s *Mitterszky József* szaktársunk véste ólomba. A sarok-darabok, melyek a négy évszakot szimbolizálják, a Husnik-czég háromszinnyomásos kliséi. A kik nem tudják, hogy készült ez a naptár, azok — és itt jeles szakemberekről beszélek — azt állították, hogy az litográfiai munka. Pedig könyvnyomtató-sajtón nyomták a legutolsó színig és a *Mitterszky* szaktárs mesterkeze czirkalmazta azt ki olyan pedáns pontossággal, hogy nem lehet megkülönböztetni a legsikerültebb litográfiától se.

A *Pesti Könyvnyomda Részvénytársaság* is fali naptárt adott, még pedig szintén könyvnyomdai úton előállítottat. Erről mi — érthető okokból — nem nyilatkozunk bővebben, csak azt említjük meg, hogy több külföldi szaklap igen elismerő hangon irt bírálatot közölt arról.

A harmadik nagyalakú fali naptár a *Hamburger és Birkholz* czégé. Ebbe csak a hónapok vannak könyvnyomdai sajtón nyomva, a többi az intézet litográfiájában készült. Költséges munka ez is, csak kár, hogy nagyon is erős a színezése. A sok szín elnyomja egymást és nagyon nyomott érzést kelt. Az ember, ha soká nézi, álmoságot érez s bizony a magyar ember szeme jobban szereti a könnyed, élénk képet, mint az ilyen németeknek való komoly színeket. Azonkívül a kiabáló hölgy és az oroszán rajza se tökéletes. De azért a nyomtató mégis derekas munkát végzett és a technikai munka igazán elsőrangú műintézeté avatja ezt az ambiciózus czéget.

*Hornyánszky Viktor* könyvnyomdája az idén több mint száz oldalból álló díszes naptárt küldött szét üzletharátainak. Szecsessziós elrendezésű az egész s éppen azért teljesen elűt a többi sablonos naptáraktól. Színes és illusztráció-nyomások váltakozva tartikják a füzetet, a hónapok fejei pedig az akvarell-nyomás remekei. Egész apparátussal készült ez a díszes munka, a mely méltán nevezhető az idej naptárak clou-jának.

Az *Athenaeum* is hosszúkás naptárt csináltatott. Minden oldalon két hónap van s alul szimbólikus képek foglalják egybe a két hónapot. A legnagyobb rész itt is litográfiai munka s kár, hogy a magyarul bizonyára nem értő litográfus munkáját nem olvastatták

át magyar korrektossal, akkor nem lettek volna benne ilyen hónap-felírások: január, február, április, augusztus, október. Az utolsó oldal három- és négyszínű nyomása is bátran elmaradhatott volna, különösen a budai várkert téglapiros fáí. Tudnak az Athenaeumban nagyon szépen nyomni, kár volt hát az ilyen kezdetleges háromszínű és négyszínű nyomással elrontani a különben tetszetős kalendáriumot.

Hasonló formájú naptárt adott ki a berlini *Woellmer* betűöntőczég is, a melyet *Kulbe* szaktársunk tervezett. Ez is, mint *Kulbe* minden munkája, igen diszkrét és szemrevaló munka, ment minden sablontól.

A tömb-naptárak közül a legsikerültebb a *Révai és Salamon* nyomdáé. Igen eredeti módon, körzetszerűen helyezték el két oldalra a tizenkét csillagképet, maga a naptárszöveg is modern betűkből van szedve, az ünnepeket és vasárnapokat pedig zöld festékkel nyomták.

A *Frankel és Werner* könyvkötőczég is szép tömb-naptárt adott ki. Valóságos dísz az az íróasztaloknak.

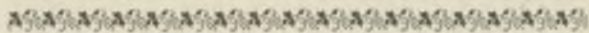
Szép és izléses tömb-naptárakat adtak ki még: *Krausz S. és T., Gelléri és Székely, Kerlész József, Czettel és Deptsch (!), Posner K. és fia, Kurzweil* festékgyára.

Persze, ezeken kívül is adhattak ki még díszes naptárakat, mi azonban csak a hozzánk beküldöttekről emlékezhettünk meg.

Lehet, hogy az idén már a vidéken is sok helyen készítették könyvalakú vagy fali naptárakat. Csakhogy a vidék legnagyobb része még ma se tudja, hogy szaklapok egyáltalán léteznek-e a világon.

Az idegen hatalmak hamarabb lerombolják a kínai falat, mint a magyar szaklapok a vidéki nyomdászok kelcietes nembánomságát.

TICHY ÁKOS.



## Bécsi levél.

1901. január hó.

Minden kornak megvan a maga jellemző kinövése, melyet az uralkodó áramlat idéz elő.

Napjainkban majd mindenki amaz ösztönnek a behatása alatt áll, hogy a mai gazdasági rendszernek szükségszerűen valami nagyobb átalakuláson kell majd átesnie.

Az érdekek azonban olyan sokfélék, az emberek pedig olyan gyengék az örök természet erejével szemben, hogy egymásnak eleget tenni nem tudnak. Meg vagyunk áldva mindenféle jó s megverve sok rossz tulajdonsággal s az ember nem ismeri fel önmagában az Isten legnemesebb teremtményét. Az az úgynevezett *társadalom*, melyben a józanészű és a hóbortos, a lángész és hülye, élelmes és gyámoltalan, nagylelkű és hitvány, áldozatkész és önző, nemesszívű és álnok jellem egymással marakodik, sohasem lesz igazságos bírása önönmagának s ez a gomolygó, párázatos réteg felett csak a *közszellem* emelkedik ki tisztán, mely

azonban nem bír megküzdeni azzal az irtózatossal, melynek neve *emberiség*.

Az ösztudomány az emberiség boldogításán, a különböző érdekek kielégítésén fáradozik, de hiába, mert ahány ember, annyi féle, csak az önzés, hiúság, hatalomvágy és az általános elégedetlenség hozza őket össze, de akaratuk szilárd alapot nem talál.

S ilyen körülmények között a társadalom minden valamirevaló tényezője — a suszterinastól a miniszterig — kész nemzetgazdász. Az államfentartó munkásnép biztos, nyugodt megélhetést, társadalmi és politikai érvényesülést kíván, de a társadalom nem tudja megszabni a határt a *szükséges* és *megengedhető* közt, ha csak saját magát lerombolni és felemészteni nem akarja.

Eme tusakodás közben mi sem természetesebb, mint hogy a *nyomdász*, mint maga is nem sok jóban bővelkedő proletár, a kinek az emberi elme legcsekélyebb megnyilatkozása — betű alakjában — az ujjain megy keresztül, a nyomdász, mint a munkásnép elitje, az első közt áll s szóval és írásban terjeszti a megváltó eszmét.

A bécsi nyomdászok általános műveltsége is nagyrészt a szocializmus körül forog. Sokat olvas a nyomdász már foglalkozása közben is, de a bécsiek ezenkívül önképzés útján gyarapítják ismereteiket, érdeklődnek a szép- és természettudományok iránt, tanulmányozzák a népek kulturális fejlődését, a történelmet és nemzetgazdászattant s tudásukkal nem egy jogászt és szobatudóst hoznak zavarba. Ez teszi őket önérzetessé, — legalább szellemi tekintetben — önállóvá.

Maga az iskoláztatás is gondosabb Ausztriában, mint sok más államban. Itt ki van zárva, hogy a fiút, ha *rosszul* tanul, a negyedik elemiből — büntetésül — nyomdászinásnak adják, mert a fiúk iskoláztatása 14 éves korig kötelező, a mikor kevés kivétellel három polgárit vagy megfelelő középosztályt végzett a tanuló. A nyomdász-tanulóra ezenkívül a nyomdász-szakiskola kötelező látogatása vár, a hol nem írás-olvasással kezdik az oktatást, hanem elsőbbséget is a német nyelvtan, kézirat- és korrektúra-olvasás és a szedés szabályai képezik a legfőbb tananyagot, de tanítják ezenkívül rajzolni, könyvelni, levelezni; a nyomók az előkészítést, az anyag ismeretét, vegyülettant s egyéb hasznos dolgot tanulják. Megismertetik a tanulókat a klasszikusokkal, beavatják az esztétika és a művészet alapfogalmaiba. Az idegen nyelvekből a francziát három évfolyamon keresztül alaposan el lehet sajátítani; görög, orosz, cseh és lengyel nyelvekből pedig az írást és olvasást. A Fachliche Fortbildungsschule immár 27-ik évfolyamát éli, a tanítók száma 19, a tanulóké 500-nál több. Az iskolát a bécsi főnökök egyesülete tartja fenn.

Másik magasabb ilyenemű grafikai szakiskola az állami k. k. graphische Lehr- und Versuchs-Anstalt,

ez azonban gyakorlati szempontból kevésbé felel meg a követelményeknek. Látogatása általában nem kötelező, a nyomdásztanuló pedig, a ki egész nap el van foglalva s hetenkint háromszor még a Fachliche Fortbildungsschule előadásaira is el kell mennie munka után, nem igen tudja magát elhatározni arra, hogy még a Versuchs-Anstalt-ot is meglátogassa, a mit különben egy ilyen város nagy távolságai is megnehezítenek. A Versuchs-Anstalt leginkább a főnökök fiainak és jobbmódú, a nyomdászatnak inkább elméleti részével megismerkedni akaró „gyakornokok“ és leendő nyomdatulajdonosok vagy „Verwaltungs-rathok“ akadémiája.

Mindenesetre oly magasabb színvonalon álló intézet ez, a hol épp úgy a berendezés, mint az ott előállított munkák mintaszerűek.

Az intézet élén egy kormánytanácsos áll.

A segédek szakbeli képzettsége a kívánalmaknak mindenesetre megfelel. Az utóbbi időben elért jobb díjazás és rendezettebb viszonyok annál inkább ösztönzik szaktársainkat a folytonos haladásra. Sajnos, hogy a jobb díjazás csak a „minimumra“ vonatkozhatik, mert annál még a jobb erők is alig kapnak többet. A minimum 14 forint ugyan, de már meglehetősen önálló akezidensz-szedőnek kell lennie, a ki 15—16 forintot kap hetenkint. Azzal pedig, hogy a 14 napi felmondásról önként lemondtak, határozottan ártottak a kar tekintélyének, mert most majdnem a napszámos fokára süllyedtek. Hiszen van ennek némi előnye is, mikor az ember hirtelen jobb kondíciót szerzett, de viszont ugyancsak kellemetlenül érinti az embert, ha váratlanul — különösen ünnepek előtt, a mint az itt gyakran megtörténik — egyszerűen kezébe nyomják a könyvét.

A szakbeli előmenetelt a segédek által alapított Graphische Gesellschaft mozditja elő dicséretreméltó módon. Az érdeklődés szerfölött nagy. Lapja a Graphische Revue kitűnően van szerkesztve s ez idő szerint tényleg Ausztria egyedüli, tisztán szakdolgozkkal foglalkozó nyomdászati folyóirata.

A szervezett nyomdászok dalegyesülete, a Freie Typographia tíz év óta áll fenn s szép erkölcsi sikerrel működik.

A Gutenbergbund különálló, a főnökök által támogatott dalegyesület. Ez kezdeményezte a Gutenberg-szobor felállítását Bécsben s maga is 500 forinttal járult hozzá a mű létesítéséhez.

Az ujságszedőknek is van dalosegyesületük: a Sängerschör der Wiener Zeitungssetzer.

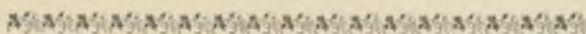
Még egy, bár nem egészen új, de kitűnő és követségreméltó intézményről kell megemlékezni. Ez az osztrák nyomdászok és betűöntők és rokonszakmabeliek szövetségének munkaközvetítése, mely az összes tartományokra kiterjed s míg egyrészt tagjait sok kellemetlen és sokszor lealázó utánjárástól, kilincseléstől óvja meg, másrészt minden héten pontosan ki tudja

mutatni az általános munkaforgalmat s így a helyzetről tájékoztatást nyújt.

Utoljára maradt, de csakis mint legújabb, a bécsi faktor-egyesület reformtervezete. A testület érzi, hogy ki kell lépnie elszigetelt helyzetéből, ha érdekeit kellőképpen meg akarja védeni. A Factoren-Zeitung élénken vázolja a faktor nehéz álláspontját, melyet mint a főnök és személyzet közti közvetítő elfoglal és mely szerep reá nézve, bármint igyekszik mindkét félnek eleget tenni, csak hálátlansággal jár, a mellett a faktor megfelelő díjazásáról, jövőjéről, előmeneteléről vagy előregedéséről testületileg nincs gondoskodva s egész létele csupán a véletlenre vagy a jó szerencsére van bízva. Ennélfogva az egyesület több ilyenmű üdvös intézményt akar behozni s hatáskörét az egész osztrák tartományokra akarja kiterjeszteni — kivéve talán Csehországot, mert Prágában igen jól szituált egyletük van a faktoroknak — s máris széles körben gyűjt tagokat és pedig nemcsak szorosán véve faktorokat, hanem igazgatókat, nyomdai vagy rokonszakmabeli hivatalnokokat, kik személyzet fölött rendelkeznek, főgépmestereket stb akar verbuválni.

A bécsi nyomdászok tehát elég szép eredménnyel fejezték be a múlt évszázadban tevékenységüket s még jó sokat út is visznek az új évszázad számlájára.

SOMOS ÁRPÁD.



## Önműködő ívberakó gyorsajtók számára.

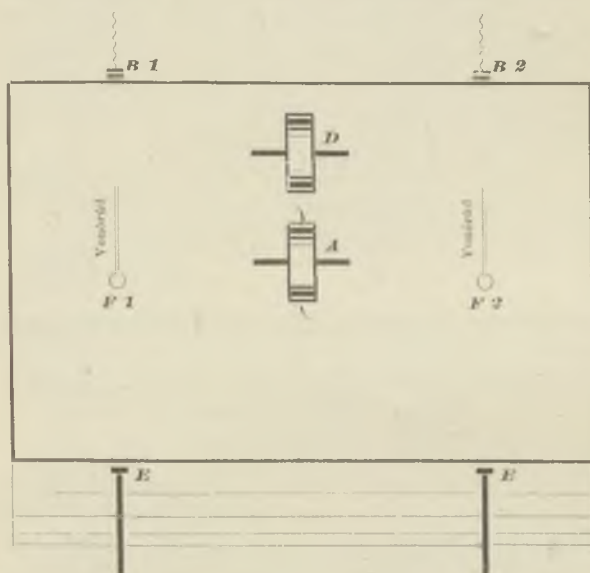
Az automatikusan működő berakókészülékeknek — mondhatni — se szeri se száma. Valamennyi „jól“ működik, mignem kisül, hogy még sem egészen jól megy velök a munka. Daczára ennek, a szaksajtó kötelessége minden újabb, sikerrel kecségető ilyféle találmányokról tudomást venni, mignem a kitűzött célra, a papirosnak önműködően történő berakását el nem éri. Nekünk e probléma helyes megfejtése szükségesebb, mint a szedőgépek felállítása.

Most a berlini *Graphische Welt* című szaklapban olvasunk egy újabb ilyféle találmányról, melynek mozgató ereje az elektromosság és melyet *König Miksa* állított egybe.

Szerkezete a következő, közelebről egyébként utalva a bemutatott ábrára. Feltaláló megtartotta a papirgarmának a berakóasztalon hajtogatósonttal történő kisimitását; e célra szolgál a papirgarmada közepére illesztett simítókerék *A*, perifériáján rugókkal ellátva, mely utóbbiak a simítócsontot helyettesítik. A fölül fekvő kifeszített ív elülső végén két elektromos kontaktus (*B<sup>1</sup>* és *B<sup>2</sup>*) van; ha az ív azok egyikével érintkezik, úgy az *F<sup>1</sup>* vagy *F<sup>2</sup>* nyomókarok egyike, még pedig az, a melynek oldalán az ív a *B* kontaktussal érintkezett, alámerül. A simítókerék ezzel tovább

működik, mignem az ív, mely azalatt kis forgást tett  $F$  pont körül, eléri a második  $B$  kontaktust. Ennek megtörténtével alámerül a második  $F$  nyomókar is és a simítókereket egy akasztó önműködő kitolása megállítja. Most tehát egyenes irányban fekszik az ív a két  $B$  kontaktus mellett, a két  $F$  nyomókar fölemelkedik és helyettük alámerül a két  $E$  nyomókar, mely utóbbiak a további kifeszített ívet hátulsó végén fogják. Azalatt elül is lemélyed egy gummival bevont kerék ( $D$ ) a papirgarmadára és továbbviszi az ívet egy rövid szalagvezetékhez, mely viszont a nyomóhenger fogóinak szolgáltatja át azt. Ottan az ívet egy külön célra készült tolöszerkezet a helyes fekvésbe hozza.

Igy folytatódik a munka minden egyes ívnél. Ha a papiros utolsó íve is ki lett nyomtatva, vagy ha hibásan nyomtatott ív fordul elő, a készülék egy villamos



féket hoz működésbe. Különálló készülék arról gondoskodik, hogy a papirgarmada legfelső íve mindig a kellő magasságban fekdjék. Papírváltásnál a berakódeszkát egy forgattyú segítségével átállítják és néhány perc múlva újra lehet nyomni.

A legkisebb formátum, melylyel a készülék dolgozik,  $30 \times 30$  centiméter, ennél nagyobb formátumok nem képeznek akadályt. A tett kísérleteknél tizenkét különböző papírminta jött alkalmazásba, a legvékonyabbtól egészen postakartonig és 30.000 ív nyomásánál csak egy ív lett makulatura. S a mellett a készülék a legsebesebb menetű gépnél használható.

A König-féle készülék ára körülbelül 2000 márkára van előirányozva; egyelőre Chemnitzben tíz darabot állítanak elő belőle, melyek rövid idő múlva Németország legnagyobb nyomdáiban fognak működésbe helyezettetni. A kik azt láthatták a kísérletevéseknél, praktikus hasznavehetőségéről meg vannak győződve.

E találmány további sorsáról olvasóinkat annak idején majd értesítjük.

## A nyomdász tisztító-szerei.

Előnyei és hátrányai egészségi és kereskedelmi szempontból. — Sok évi gyakorlati tapasztalat alapján összeállítva.

### A lúg.

A nyomdász mint legrégebb tisztító-szert kezdettől fogva a lúgot használta; mondhatni, hogy ez épp oly régi, mint maga a könyvnyomdászat. Neve ugyan ugyanaz maradt, de összetétele a mai lúgnak lényegesen különbözik a régítől. Ötven évvel ezelőtt minden könyvnyomdász maga készítette el lúgját és pedig bükkfá-hamuból stb.

Az aránylag lassú, hosszadalmas munka az időben abba a helyzetbe hozta a nyomdászt, hogy a szükséges gondot fordíthatta erre és ez a lúg csakugyan jónak bizonyult.

Tempi passati!

A hajsza, a lázas tevékenység, mely minden nyomdában uralkodik, hogy a versenynyel szemben sikra szállni lehessen, továbbá hogy a megrendelők fokozott követelményeinek megfelelhessenek, nem engedik, hogy a saját készítésű lúgot előállítsák. Másrészt a kémia éppen az ipar terén tett nagyszabású haladást és így formálisan lúgszállítók keletkeztek, a kik gyártmányaikkal a nyomdászt ellátják.

A név ugyanaz maradt, — de csakis ez — egyekben a nyomdákban manapság használatos lúgnak semmi közössége nincsen a régivel.

Manap az palaczk-lúgból, szappankőből, hamuzsír-ból stb. áll megfelelő vízvegyülettel.

A sokat használt, úgynevezett koncentrált lúgpor kausztikus szóda az ő legkoncentráltabb, legtisztább s ezáltal legerősebb alakjában. Mindezek az anyagok erősen sótartalmúak és ezek a sók (szénsavas nátron és szénsavas káli) a formák tisztítása alkalmával össze tevődnek a betűk ólomjával és többé-kevésbé az erősen mérges **ólom-oxidot** képezik. A vízzel való öblítés maga sem képes a betűkön és az azok között lerakódott lúgot teljesen eltávolítani, hanem ennek kisebb vagy nagyobb mennyisége visszamarad és a betűt lassan, de biztosan tönkreteszi, a mely hibákban — tudomásunk szerint — a nálunk a "legjobb eredménynyel használt Rákóczy tanár-féle betűtisztító-só nem leledzik és ez ideig a legjobb és legolcsóbb formatisztító szernek nevezhető.

Gépben levő formákat lúggal egyáltalán ne mossunk meg, mert az ilyen formák nehezen száríthatók és ennek következtében a festéket csak nehezen veszik fel. Azonkívül, különösen a táblázatos formáknál, igen kellemetlen a lúgnak elfröcscsenése úgy a gépben, a hol a hengereken és festékkelő készüléken vizes foltokat hoz létre, valamint a mosó-asztalon való mosásnál, mi mellett a tisztítással megbízott egyének gyakran szemeibe fröcscsen a lúg. Továbbá egyáltalán lehetetlen illusztrációkat, fametszéseket, maratásokat lúggal mosni, ha csak el nem akarjuk azokat rongálni.

De nemcsak pénzügyi, hanem egészségügyi tekintetből is káros a lúgnak használata; a *fém oxid-lerméke* — az erősen mérges ólomgőz — eloszlik a munkahelyiségben és belélegzés által a vérbe jut. Az osztás, de még inkább a szedés által az ujjakkal szét-dörzsölik a betűkhöz tapadt oxydot és most már mint por röpköd szanaszét s kerül a lélegzőszervek útján a szedők testébe.

\* \* \*

Eme tények igazságos méltatása mellett sok könyvnyomdász már más tisztító-szerekhez fordult, ehhez mindenesetre hozzájárult még az a körülmény is, hogy a lúg *nem alkalmas* a gépekben hosszabb ideig tartott formák tisztítására. Természetesen éterikus avagy olajos alkatrészekhez kellett nyúlni, mint a minők a *petroleum, benzín, fenyő-olaj, terpentín-olaj* stb., de mindezeknek a tisztító-szereknek vannak jelentékenyen hátrányos vagy kellemetlen következményei, a melyekre a továbbiakban utalunk.

### Petroleum

esetleg alkalmas festékasztalok és csilinderek stb. tisztítására friss festéktől, azonban csak nehezen eltávolítható nyomokat hagy hátra a betűkön és hengereken. Ezek felületébe behatol, illetve ezek által megkötetik és csak igen nehezen vesznek fel ismét festéket a vele tisztított betűk és hengerek. *Hengereket soha sem volna szabad petroleummal megmosni*, mert ez által a hengeranyag jó alkotórészei tönkremennek s az anyagot nem lehet többé újra átönteni.

### Fenyőolaj és terpentín,

bár megtisztítják a betűt, azonban annyi gyantás alkotórészt hagynak hátra, hogy a betűk teste ettől kárt szenved. Nevezetesen az olyan szedés, a mely a lemosás után hosszabb ideig állva marad a szétszedés előtt, annyira elgyantásodik, hogy az osztás csak nagy fáradsággal történhetik meg.

Ugyanez áll az olyan szedésről, a melyről stereotipiai készítenők.

### A benzín

tudvalevőleg rendkívül erős illó anyag, miért is szinte közvetlenül a formára való öntése után nagyrészt elszáll. A hiányosan feloldott festék, illetve ennek tömörebb alkotórészei, a nyomás közben a formára lerakódott papirporral elvegyülve, visszamarad és a betűk apróbb üregeibe ülepszik, — nevezetesen az „c“-k fejeibe stb. — ezek megtelnek és tisztátlanul nyomódnak és újból megkezdődik a betűöntőkre való zsörtölődés, a kik a betűképet nagyon sekélyre csinálták stb.

Az elősorolt tisztító-szerek nagyrésze — a lúgot kivéve — elillan, illetve felszivódik, mielőtt még a

tisztítandó formára jut és így a tisztításra nézve tökéletesen veszendőbe megy, a nélkül hogy hatályban lett volna.

E tisztító-szerek legnagyobb bajaként azonban

### tűz- és robbantó-veszedelmességök

jegyzendő meg, melyet maguk után vonnak. Különösen az utóbbi években folyton halmozódnak a támadt tűz- és robbanási károkról szóló tudósítások. Emlékeztetem az olvasót arra a benzín-robbanásra, a mely 1899-ben Hendebehtnél Berlinben történt, a mikor is egy gyorsajtó megsérült és több mázsányi betű megsemmisült. Különös szerencsének kell mondanunk, hogy amaz alkalommal emberélet nem esett áldozatul, a mi annak a körülménynek köszönhető, hogy a palackban már csak igen kevés volt a tartalom. Lényegesen komolyabb volt a helyzet az 1899. év őszén történt benzín-robbanásakor az Aradi Ujságnál, a midőn egy gépmester összeégett és az egész géphelyiség összerombolódott. Köpsel berlini nyomdájában is történt 1899 őszén benzín-robbanás, a mint az ottani lapok erről tudósításokat is hoztak.

Nagyobb mértékben, mint az előbb említett szerek, tűzveszélyes az úgynevezett

### mesterséges terpentín

és más pótszer-anyagok. De egyébként is egészségellenes hátrányaik vannak ezeknek a szereknek. Ennek illusztrálására legyen felemlítve egy ujsághír, mely az 1899. év nyarán tett körutat. A Wiener Mode nyomdájáról van szó, a hol a tisztításhoz csak az úgynevezett „lengyel terpentín“-t használták. Az ott foglalkozó szedők egyike kezén lényegtelen sérüléseket szenvedett s e szerek mosáshoz való használata által nehéz sebesüléseket kapott, melyek őt hosszabb időre munkaképtelenné tették. Az üzletvezetőség ellen megindított kártérítési per folyamán aztán a nyomda el lett itélve a fizetésre, a mi elegendő tanulság és figyelmeztetés nekünk, hogy az olcsó és meglehetősen rossz szagú orosz, illetve lengyel terpentint nyomdáinkban többé sohase használjuk.

Jelen értekezés korrekturájával foglalkozva, a fáradhatatlan vegyész, Rákóczy M. tanár úr (Budapest, VI., Csengery-utca 86.) bemutatja legújabb, *Iparolaj* nevű egyetemes tisztítószerét minden könyv- és könyvnyomda számára, a mely minden eddigi mosószert, mint: lúg, petroleum, benzín, terpentín, fenyő-olaj, pótszerek stb. felülmúl, tökéletesen pótolja és a fent elősorolt anyagok egészségügyi és kereskedelmi hátrányai és hatásai közül egygyel sem rendelkezik; egyidőben késznek nyilatkozott a feltaláló, hogy minden könyv- és könyvnyomdának *különös kívánatra* bérmentve küldi meg „egyetemes tisztító-szerét“ (egy postacsomag iparolajat, mely körülbelül 9 kg. legjobb franczia vagy amerikai terpentínolajat pótol, 6 korona utalványozása

ellenében bérmentve szállít), mert csakis így győződhetik meg minden szakember e preparátum használhatóságáról és előnyeiről, a mi csak ajánlatos.

### Előneyei a Rákóczy M. tanár

*Iparolaj nevű egytetemes tisztítószerének könyv- és könyomdák számára.*

1. Nem tartalmaz *maró*, csupán csak *oldó* anyagokat.
2. A leggyorsabban és legtökéletesebben tisztít formákat, hengereket, festék-köveket, festék-asztalokat, festék-czilindereket stb. stb.
3. Felold minden festéket azonnal, még az éveken át beszáradt fekete és színes festékeket is.
4. Nem hat károsan a betűanyagra és hengerekre.
5. Meggátolja a vele tisztított betűk oxidálását és perzselését.
6. Lehetővé teszi a légyszőrű kefék használatát.
7. Húzóerejűvé és frissé teszi az ócska és eltompult hengereket.
8. Mindig használatos erejű és semmi hozzátételt nem kíván.
9. Határtalan használhatóságú és sohasem romlik.
10. Nem fog tüzet (éghetetlen) és robbanást nem okoz.
11. Lehetővé teszi az azonnal való továbbnyomást, mert a megmosott forma rögtön vesz fel festéket.
12. Semmi néven nevezendő egészségellenes anyagot nem tartalmaz.
13. Jó alkalmazást talál a gépek tisztításánál; gyorsan feloldja s könnyen eltávolítja a régi és megszáradt olajat.
14. Elöntése vagy elpazarlása sűrűségénél fogva teljesen ki van zárva, s ezért (daczára annak, hogy a rossz szagú orosz, illetve lengyel terpentinnél drágább, az osztrák valamint a különösen finom francia terpentín-olajat nemcsak pótolja, de minden tekintetben lényegesen felülmulja) joggal mint a legolcsóbb és legjobb mosószer nevezhető meg, minthogy 50 deka iparolaj *legalább* egy kiló legjobb minőségű terpentín-olajat pótol.
15. E szer alkalmazásánál a betűanyag több mint 100 százalék erejéig meg lesz kímélve. (Sem a *formát*, sem pedig a *hengert* tisztítás céljából a gépből *kiemelni nem okvetlen szükséges*, mi által gyors munkánál (hirlapnyomtatás stb.) sok idő takarítunk meg.
16. A kefék fogyasztása így szintén kevesebbe kerül; igen soká tartanak, miután a tisztítószertől, mely csak oldó anyagokat tartalmaz, nem támadtnak meg, és *az ártalmas ólompor a nyomdákban teljesen száműzve lesz*.
17. Minden iparágban, a hol eddig a drága francia terpentínolajat használták, a legjobb és legelőnyösebb alkalmazást találja.
18. Kellemes, hathatósan frissítő illatánál fogva levegőtisztító és fertőtlenítő hatása van.

### Használati utasítás

a Rákóczy M. tanár Iparolaj nevű tisztítószeréhez könyv- és könyomdák számára.

#### a) Szedésformák tisztítása.

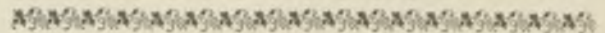
Minden főlőleg elkerülésével egy puhaszőrű kefére öntjük a mosószert és egyenletesen elosztjuk a tisztítandó formán és pedig úgy, hogy csak a betű képét érintsük vele. Nem eléggé ajánlható a tisztítószerral való takarékos bánásmód; inkább kevesebbet vegyünk, mint eleitől fogva túlsokot. Túlságos dörzsölés és nyomás szükségtelen, mivel a szer minden megerőltetés nélkül könnyen oldja fel a festéket stb. Kemény és megszáradt festéknél, miután a szert a kefével egyenletesen elosztottuk, néhány másodperczig a formán állni hagyjuk. *Ha a tisztítandó forma a gépben van és gyorsan tovább kell nyomni*, akkor azt egy egészen mérsékelten nedves, úgynevezett vízkefével és ronggyal utánszáritjuk, mi által a forma meg van tisztítva s azonnal felveszi a festéket.

Az is elegendő, ha a formán levő egészen vékony réteg iparolajat csak egy száraz ronggyal törlik le.

#### b) A hengerek stb. tisztítása.

Az iparolajat nyéllel ellátott kefe segítségével viszük könnyedén a tisztítandó tárgyra, mint hengerre, festék-kövekre, czilinderre, klisékre stb., többé-kevésbé rászáradt festéknél néhány pillanatig (a mig a festék feloldása végbement) rajtamarad, azután ronggyal, tisztítógyapottal vagy lágy makulatura-papírral letöröljük. (Az iparolajjal való mosáshoz, illetve szárításhoz használt *rongyok* könnyűséggel, *szappan alkalmazása nélkül*, tiszta vízzel kimoshatók és azután *azonnal ismét használhatók*. A szükséges tisztító-anyagot az ilyen rongyok már az elhasznált iparolaj által foglalják magukban.)

Részrehajlatlan, gyakorlati tapasztalatokon alapuló bírálatokat és esetleges új indítványokat lapunk mindenkor szívesen és köszönettel fogad.



## VEGYESEK.

A Grafikai Szemle 1900. évre szóló pályadíjnyertes czímlapja nem készült még el, azért a januári füzetben megjelenni szokott czímet és tartalmat februári füzetünkben küldjük meg olvasóinknak.

**Világkiállítási nyomtatványok a Szakkörben.** Kö-rünk egyik barátjától igen érdekes és ránk nézve különösen tanulságos *nyomtatvány-gyűjteményt* kaptunk, melyet az 1900. évi párisi világkiállításon gyűjtött. Képviselve van itt valamennyi nemzet, túlnyomólag azonban az amerikai és az angol. Maguk a francziák úgy látszik legkevésbé helyeztek súlyt arra, hogy valami kiváló nyomdai terméket állítsanak ki, mivel a kiállításon volt nyomtatványaik legtöbbször litográfiai munkák. *Ajánljuk különös figyelmébe tagtársainknak e gyűjteményt, a mely minden kör-napon a tagok rendelkezésére áll.*

A Kosmos nyomdávalalatt nemrégén tartott közgyűlésén elhatározta felszámolását. A két év óta pénzbeli zavarokban szenvedő intézet Bécsből kapott egy ajánlatot a házra és berendezésére 500.000 korona összegben, a mi az intézetnek szintén 500.000 koronára rugó kinlevő követelésével együtt csakis a hitelezők 40 százaléknyi kielégítésére volna elegendő; a részvényesek azonban üresen válnának meg a vállalattól. A részvények legnagyobb része különben Weissenbacher Amerikába átvitorlázott vállalkozó tulajdonát képezték. A Kosmos gráci litográfiai üzlete régi tulajdonosa kezébe került vissza.

**Ormos Gusztáv** körlevélben tudatja velünk, hogy a *Kurcz Lipót és Társa* czégből, melynek eddig beltagja volt, kivált s saját neve alatt Budapesten, VII., Akácfa-utca 47. sz. a., egy a kor igényeinek minden tekintetben megfelelő *fotoczinográfiai műintézetet* nyitott.

Az **iparművészeti muzeum** téli tárlata nekünk nyomdászoknak is hozott érdekes látnivalókat. Így a Magyar közműhely és raktártelep részvénytársaság által hirdetett pályázatra — egy prospektus címlapjára — beérkezett szép számú versenymunkák érdemlik meg a figyelmünket. Az első díjat (300 koronát) nyerte e pályázathoz *Fried Imre* munkája, a második, 200 koronás díjat *Helbing Ferencz*, a harmadikat pedig (100 koronát) *Rintel Géza* kapta. — Egy másik érdekesség volt a *Friss Ujság* által kiírt plakát-pályázat, melyre hetvennél több versenymunkát küldtek be. Ezek kiállítása szintén nagy vonzóerővel volt a közönségre, habár valamire való munka csekély számban volt látható. Egy-két sikerült rikkancs-alakokat ábrázoló plakáton kívül a többi pályázó majd mindannyi azzal a körülménnyel számolt, hogy a *Friss Ujság* többnyire a vidéken van elterjedve s így a falusi népre hatással levő eszméket igyekezett bemutatni, úgy mint: nemzeti jellegű díszítéseket, vagy paripákon száguldó lapelárusító legényeket; mások meg *kaczér* parasztemenecskéikkel és egyéb hasonló tárgyú motívumokkal keltek versenyre. Máskülönben csak utánzásra méltónak találjuk az ilyen pályázatokat, hisz ezek a még szunnyadó, kiforratlan tehetségeknek első iskolái.

A **Kulacs** című humorisztikus nyomdásztársadalmi lap most már rendszeren kéthetenként egyszer jelenik meg *Bukovszky Bertalan* szerkesztésében. Előfizetési ára: negyedévenként 60 fillér, egyes szám ára 10 fillér. Előfizetni lehet V., Zoltán-utca 11. szám alatt. (Krausz S. és T. nyomda.)

**Nyomatványok postai kezelése.** A budapesti posta-és táviróigazgatóság kéri a hirlapkiadóhivatalokat, kereskedőket, könyvkiadó- és más üzleti vállalatokat, a melyek gyakran föladni szoktak üzleti hirdetményeket, árjegyzékeket és folyóiratokat, hogy a postai szállításra szánt és mellékleteket tartalmazó nyomatványuknak és keresztkötésű küldeményeiknek egy példányát mutassák be a föladásra kijelölt postahivatalban, hogy elbírálhassák, vajjon a mellékletek díjkötelesek-e, vagy sem. A postahivatal aztán írásban fogja figyelmeztetni a föladót a mellékletek szabályszerűségére, vagy az ellenkezőjére.

**Debreczen város könyvnyomdája** a jelen évre újra kezdte a naptárkiadást, *Debreczeni Képes Kalendáriom* cím alatt, *id. Komlóssy Arthur* városi főjegyző szerkesztése mellett. A szedés mint nyomás tekintetében sikerülten kiállított naptár első sorban a helyi érdekeknek szolgál terjedelmei címjegyzékével. Oktató részében az »Adatok a debreczeni naptárkiadás történetéhez« című czikkéből megtudjuk, hogy a városi nyomda utoljára 1819-től 1856. évig foglalkozott naptárkiadással. Kár, hogy a czikk mellékletét képező 1593., 1616., 1701. és 1819. évi debreczeni naptárak címzei csak szedésben vannak bemutatva; fotokemigráfiai hasonmásokban azok szerfölött emelték volna a czikk értékét. —

Utóbbi időben a városi nyomda személyzetének fizetését is rendezte a városi közgyűlés. E tekintetben a debreczeni lapokban a következőket olvassuk: A városi nyomda személyzete egy részének állandósítása, évi fizetés, lakbér és nyugdíjjogosultsággal ellátása kimondatván, a következő nyolcz egyént jelölte a tanács és állapította meg a közgyűlés: Várakozó Gyula gépmester, évi 1440 korona fizetés, 200 korona lakbér; Furman Lajos, László Imre, Szabó István, Hegedüs Károly, Péntek István betűszedők és Wurczl Ferencz tömöntő és betűraktáros egyenként 1200 korona évi fizetés, 200 korona lakbér; végre Farkas Ágoston raktáros 1080 korona évi fizetés 200 korona lakbérrel. A nem állandósított és nyugdíjjogosultsággal nem bíró betűszedők, miután a tarifális rendszert teljesen beszüntették, havi 50 - 100 koronáig terjedhető fizetéssel, a tanoncok és gépleányok a próbaidő eltelte után havi 15—30 korona fizetéssel vétetnek fel, míg a napszamos- és szolgaszemélyzet az eddigi eljárás szerint alkalmaztatik. A jelenleg fennálló nyomdai szabályzat átalakittatik s az új rendszer már 1901. január 1-től életbe lépett, vagyis január 31-én már így kapja majd a városi nyomda személyzete fizetését és illetményeit.

**Volkmer Ottomár**, a bécsi cs. kir. udvari és állami nyomda igazgatója, a nemességi ranggal lett kitüntetve.

**Nyomdászsegédek a bécsi Gutenberg-szobornál.**

Mult év december 17-én ment végbe Gutenberg szobrának hivatalos leleplezése és átadása nagy ünnepélyességgel és pompával, — a mint azt mult havi füzetünkben röviden megemlítettük. Részt vett azon a császár és az uralkodóház több tagja, a kormány képviselőiben *Körber* miniszterelnök és öt miniszter, az alsóausztriai kormányzó, több katonai méltóság, a fő- és alpolgármester és a bécsi községi tanács több tagja, tudósok, művészek, hirlapírók és sok más előkelőség, csak a nyomdászsegédek maradtak távol. Ezek aztán december 23-án jöttek össze, hogy nagymesterük iránt szobra talapzatánál kegyeletüket lerójják. A maga egyszerűségében igazán fenséges volt ez ünnepély, melyen mintegy 800 nyomdászsegéd vett részt. Honoráczió- és egyenruhás nagyságoknak, zászlónak, díszítésnek, külső sablonnak és mesterkélt ségnek semmi nyoma, csak Gutenberg művészetének egyszerű munkásai hozták ide szívök melegét, melylyel a szobor talapzatára babérkoszorújukat letették. Az ünnepélyt a Freie Typographia és a Gesangsverein der Wiener Zeitungsetzer kettős dalgyesületek *Der gute Berg* című dallal nyitották meg. Ezután *Höger Károly*, a bécsi szaktársak ünnepelt vezérszónoka, lépett az emelvényre. Ahogy ez az érdekes alak, az átható hideg daczára vékony szalonkabátban, födetlen fölvel a tömegeből kiemelkedett, mindenki levette kalapját és néma csöndben hallgatta a beszédet, mely a résztvevő közönség és a nyitott ablakokban álló kíváncsiak egész idegzetét átjárta. A lelkes beszédet háromszoros Hoch! követte, azután a dalgyesületek a *Lied der Arbeit* munkásdallal fejezték be az ünnepélyt. Mindez megható nyugalommal, mondhatni: templomi áhitattal ment végbe. Egyetlen zavaró hang, a legesekélyebb inczidens sem fordult elő. A gyülekezet szólanul széjjeloszlott, magával vive a szép ünnepély benyomásait. Gutenberg szobra Bécs város szívében, a Lugeck-téren áll, a pompás házcsoport igen szép keretet képez hozzá. A szobor alsó része művészies szabálytalansággal domborodik ki, kötömböt ábrázolva, melynek előrészen egy fáradt utas aluszszja a boldogok — és talán a tudatlanok — álmát, míg előtte a napsugarak bontakoznak ki a szemhatáron, alattuk a Post nubila Phoebus felirással. A több egyik oldalán egy ledőlt szobor, másikon a nyomdász-czimer, hátul pedig egy habériomb látható. Gutenberg ó-némct ruházatában tipikus és első tekintetre is igen nagy

külső hatást okozó, lehajtott fejjével kissé melankolikus, gondolkodó szép alak. A plasztikai remekművet *Bitterlich János* szobrász készítette. (—s.)

A „kőpapiros“ a maga látszólagos igénytelenségével épp oly hatást keltett, mint sok más hasznos találmány, a mely, ha megvan, azt a kérdést veti fel bennünk, hogy miért nem lehetett ezt már régen feltalálni. Bécsi tudósítónk mult havi számunkban röviden érintette a kőpapirost, most pedig módunkban van azzal bővebben foglalkozni. A „kőpapiros“ elnevezés csupán a kőnyomáshoz való használat által nyer magyarázatot, mert különben korántsem készült kőből, a mint azt első gondolatunk sugallja, hanem alapja olyan kartonszerű papiros, mint más s csak felső rétege bír olyan tulajdonságokkal, melyek a litografiánál maholnap nélkülözhetetlenné teszik. A kőpapirost átnyomáshoz (Umdruck) használják és ebben még nem volna semmi különös, mert hiszen átnyomó-papirost eddig is használtak. A találmánynak az a legfontosabb része, hogy egy lapról nemcsak egy, hanem 10—12 átnyomást lehet készíteni, a nélkül, hogy a rajz a legesekélyebb halványulást, kopást szenvedné, ellenkezőleg, a kőpapiros a rajta levő rajzzal, nyomással évekig — itt 30—40 évről beszélnek — eltehető, hogy azután ismét átnyomáshoz szolgáljon. Igen természetes, hogy ezután senki sem fogja a köveket a rajzzal együtt eltenni, hanem egyszerűen lenyomatot készít a kőpapirosra, azt elteszi, a köről pedig a rajzot lecsiszolja. Ez eljárás mellett nem okvetlen szükséges köre rajzolni, illetve vésni, mert ugyanezt az eredményt éri el az ember, hogy ha közvetlenül a kőpapirosra rajzol, természetesen átnyomásra alkalmas litografiai anyaggal és pedig nem mint eddig fordítva, hanem természetes pozitív alakban. A rajz többszöri átnyomása után sem laposodik el — ez egyáltalán ki van zárva. Az *átvitel* mindig az eredetinek megfelelően éles. Eljárása egészen egyszerű és azt hisszük, eléggé meg van magyarázva, ha azt mondjuk, hogy az eddigi átnyomástól semmiben sem különbözik. Képzelmünk csak el azt az ideális állapotot, hogy a művész a szabad természetben lerajzol valami szép tájképet, elviszi a litografába, ott magát az eredetit rögtön köre, alumíniumra vagy horganyra átnyomják és pár óra múlva a maga teljességében sokszorosítva bemutatják neki. A kőpapirosnak sima és különböző finomságú reczés fölülete van, a melyen toll- vagy krétarajz készülhet. Sokoldalú használhatóságát a bécsi cs. kir. grafikai tan- és kísérletező-intézet és a bécsi államnyomda próbálta ki és a kőpapirosnak ez a két, mindenestre hivatott fórum igen nagy jövőt jósol, s hogy állításai szilárd meggyőződésen alapulnak, bizonyítja az a körülmény, hogy a kőpapirost mindkét intézet — úgy, mint kívülök a bel- és külföldön számosan — rendszeresen használják. Beható kísérletezések eredménye ez. Sima kőpapirosra tollal, göröngyös és recézett papirosra pedig krétával, valamint kombinálva tollal és krétával rajzoltak, finom kőrajzokat kőpapirosra átnyomtak és ezt ismét átvitték köre, tipografiai nyomást végeztek (litografiai festékekkel) kőpapirosra és az ilyen eljárások átnyomatai különböző időszakokban — egészen 11 hónapig terjedőleg — többszöri, 10—12 teljesen hibátlan sikerült átnyomást értek el, mi mellett az eredeti egészen tiszta, éles és a további átnyomáshoz éppen olyan alkalmas maradt, mint az első átnyomásé volt. Színes nyomás előállításánál az egyes színlemezek az eredeti rajznak egy másik kőpapirosra való átütésével éretnek el. Ez porfestékekkel történik. Ahány színlemez akarunk készíteni, annyit kell megfelelő festékekkel átrajzolni, vagy pedig a szükségtelen szint eltávolítani. A kőpapirost egy *Rottach* nevű fametsző találta fel s a bécsi Gesellschaft für graphische Industrie (IV./1., Wienstrasse 19) hozta forgalomba. (—s.)

**Londonban** nagy hirlap-truszt jött létre, mely több napi- és hetilapot foglal magába és százmillió koronányi tőkével rendelkezik.

**Olaszország sajtója 1900-ban.** Az olasz sajtóegyesület kimutatása szerint ez idő szerint 130 napilap van Olaszországban.

**Japán** megint tett egy messze kiható lépést a kultúrában. Ugyanis a kormány elrendelte a *latin betűjeleknek* tanítását a népoktatásban az eddig használatban volt japán nemzeti jellegű képes jelek helyett.

**Helyreigazítás.** A *Magyar Nyomdászok Évkönyve* 1901. évi folyamában megjelent *Régi naptárakról* című cikkemben többek közt néhány naptárt beszéltem meg, melyek valamikor egy debreczeni kollega tulajdonát képezték és itt azt az állítást kockáztattam, mintha az 1800—1815. években is jelentek volna meg Debreczenben naptárak. Ez az állítás téves. Ugyanis mint az 1901. évre most először a Debreczen városa nyomdájának kiadásában megjelent *Debreczeni Képes Kalendáriom* című naptárban olvashatni, ottan az időben naptár nem lett kiadva, hanem csak 1819-re jelent meg hosszabb szünet után újra naptár. Ezen az alapon érthetővé válik, hogy miért kényszerültek a debreczeni szaktársak idegenben nyomtatott naptárt tartani. Meg van fejtve továbbá az 1810. esztendőre szóló naptárban talált kézírásos bejegyzés is: »A Nemes Debreczeni Typographiae Societasnak esztendeig való béres szolgálója«, olyformán, ha fölteszszük, hogy a nyomda vezetősége rendelte azt közhasználatra a személynéknak. *Firtinger Károly*.

**Köszönetnyilvánítás.** Mindazok a műkedvelő hölgyek és urak, kik szíves közreműködésükkel *Szülvester-estélyünk* fényét és sikerét előmozdították, fogadják ezúton úgy egyenkint, mint együttesen szíves fáradozásukért hálás köszönetünk kifejezését. *A választmány*.

#### SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

**Gróf Gy. úrnak, Győrsziget.** Az Évkönyv ára nem 1 korona, hanem 1 korona 54 fillér. Kérünk még 54 fillért. Lehet azt bélyegeken is küldeni.

**N. H.** A Grafikai Szemle bekötési táblája 1 korona 40 fillér. Vidékre 14 fillérrel több.

Felelős szerkesztő TANAY JOZSEF. Főmunkatárs FIRTINGER KÁROLY.

Kiadótulajdonos a Könyvnyomdászok Szakköre.



Telefon 62—79.

## T. Göttert faktor, Wiesbaden.

### A ROBUR svéd hengeranyag

főügynöke.

A ROBUR ára kilogrammonkint 2:80 márka, vagyis 3 korona.

Tizenöt év óta úgy rotációs, mint illusztrált és könyvnyomásban egyaránt kipróbált és legjobbnak talált hengeranyag.

Alkalmas ügynökök kerestetnek.

Közvetít eladást és vételt új és használt állapotban levő

körforgógépekben, gyors- és tégelynyomású sajtókban,

elsőrendű czégektől, valamint a grafikus szakmában előforduló összes cikkekben.

o o o o

Grafikai tudakozódó-intézet.

Táviratezím: Göttert, Tagblatt, Wiesbaden.



# NYOMDAI-ÜZLETVEZETŐ

több évi gyakorlati tapasztalattal; a szedés és nyomás rendezésében kipróbált elsőrendű szakember, a ki az adminisztratív teendők, u. m.: a kalkuláció és munkafelosztás, újságkiadói üzlet és papírszakma terén teljes jártassággal működik, a magyar és német nyelvet tökéletesen és némileg a szláv nyelvet is bírja és biztos fellépése van, megfelelő állást keres. Szíves ajánlatok „B. B. 39” alatt a szerkesztőség címére kéretnek. ○○○○○○



## BEKÖTÉSI TÁBLÁK

a  
GRAFIKAI SZEMLE

1900. évfolyamához

piros vagy kék színben 1 korona  
40 fillérért, vidékre 1 korona 54  
fillérért kaphatók.

Megrendeléseket csak január végéig fogadunk el. Az azotúl jövő megrendeléseket nem vehetjük figyelembe. A táblákat legkésőbb február 28-ig szállítjuk.



## A Rákóczy tanár-féle Betű-tisztító-só

a legjobb és legolcsóbb mosószert.

1 (egy) kg. sóra: friss festéknél 15 l. víz,  
régi » 10 » » veendő.

Ára: 100 kilogrammos eredeti csomagolásban: 46 korona, 100 kilogrammon alóli megrendelésnél 50 korona, engedmény nélkül, bérmentve. Postacsomag díjmentes szállítással, utánvétellel 3 korona.

A székes-fővárosban a többek közt a következő nyomdák használják: M. kir. Tud. Egyetemi Nyomda, Franklin-Társulat, Székesfővárosi házi nyomda, Légrády Testvérek, Pallas irodalmi és nyomdai r. t., Pesti könyvnyomda r. t., Európa irod. és nyomd. r. t., Hunnia-könyvnyomda, M. kir. államnyomda, Orsz. közp. községi nyomda r. t., Orsz. ügyvédi nyomda, Riegler József Ede r. t., Wimmer Márton, Krausz S. és T., Ehrenstein Mór, Hermann Ignác, Korvin Testvérek, Goldfaden Márk, ifj. Weisz Manó és T., Gonda és T. stb., stb.

## RÁKÓCZY M. TANÁR

Budapest, VI. ker., Csengery-utca 86. szám.

T. Rákóczy M. tanár úrnak Budapestben.

Félévi kizárólagos használat mellett betűtisztító-sóját minden tekintetben megfélemlőnek találván, mint kitűnő mosószert mindenkor a legmelegebben ajánlhatjuk.

Budapest, 1899. november 24-én.

Tisztelettel

PESTI KÖNYVNYOMDA R. T.

Tanay, művezető.

### BÖLE JÓZSEF

Budapest  
VIII., Vas-u. 7.  
Stáhl-utca 1.

Elvállal  
mindennemű épület-  
és  
butorasztalosmunkát.

Első magyar könyvnyomdai szakasztalos.

Javítások elfogadottnak és pontosan eszközöltetnek.

Könyv- és könyomdai  
festékgyár.

## WÜSTE F.

Iroda és raktár:

Budapest, VII., Akácfa utca 58. sz.

GYÁRT: könyv- és könyomdák részére való  
fekete és színes, valamint réznyomáshoz szük-  
séges mindennemű és színű festékeket.

Hengeranyag-gyár.

Kenceze-gyár.



## SCHÖNTAG GYULA

szakasztalos

BUDAPEST

VI., Váci-körút  
51. szám.

Kis antika-  
szekrény 3 frt.

Nagy szekrény  
4 frt.

\*

Árjegyzék ingyen  
és bérmentve.



**Megjelent!**

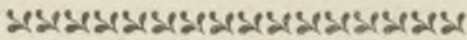
# Magyar Nyomdászok

1901. **Évkönyve** 1901.

Szerkeszti TICHY ÁROS. o o o o

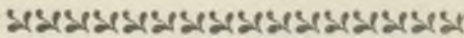
Kladja a Könyvnyomdászok Szakköre.

==== XVI. évfolyam, ====



Ára: helyben 1 kor. 40 fil., vidékre 1 kor. 54 fil.

Megrendelhető a Grafikai Szemle kiadóhivatalában: Budapest, V., Hold-utca 7. sz. alatt.



Az Évkönyv megrendelői Firtinger Károlynak

o o o o A MAGYAR ÁLLAM o o o o  
NYOMDÁSZATTÖRTÉNELMI TÉRKÉPE

czímű tanulságos munkáját 30 fillér (vidékre  
o o o 40 fillér) potom árért kapják meg. o o o

A legkülönbébb czélszerű és divatos  
**Könyv- és címzetűkből**  
nagy választékot tart.

FISCHER ÉS MIKA

BUDAPEST

VI. ker., Révay-utca 6.

Betüöntöde ❁ Tömöntöde

Folyton készletben tart: szerb és héber betűket, körzeteket és kizárásokat, nyomdai szerelvényeket, betűszekrényeket és állványokat, a leggyorsabban készítve és a legjobb minőségben kiállítva.

Ajánlja szabadalmazott  
**nyomdai vonalzó-berendezését**  
táblázatszedéshez. Egy oktáv garnitúra 10 irt.

*Elvállal igen jutányos áron egész nyomdai berendezéseket.*

**PÁRIS!** ❁

**Grand prix-t és két aranyérmet kapott**

még eddig túl nem szárnyalt gyártmányaiért a világhírű ❁



❁ ❁ ❁ ❁ ❁ ❁ ❁ ❁

**RAKTÁR BUDAPESTEN:**

**NÁDOR LAJOS**

IX., RÁROS-UTCA 11. SZÁM.

❁ ❁ ❁ ❁ ❁ ❁ ❁ ❁

# KAST & EHINGER

❁ ❁ ❁ ❁ ❁ ❁ ❁ ❁

**RAKTÁR BÉCSBEN:**

**HUGO CARMINE**

❁ VII., BURGASSE 90. ❁

❁ ❁ ❁ ❁ ❁ ❁ ❁ ❁



**STUTTGART**

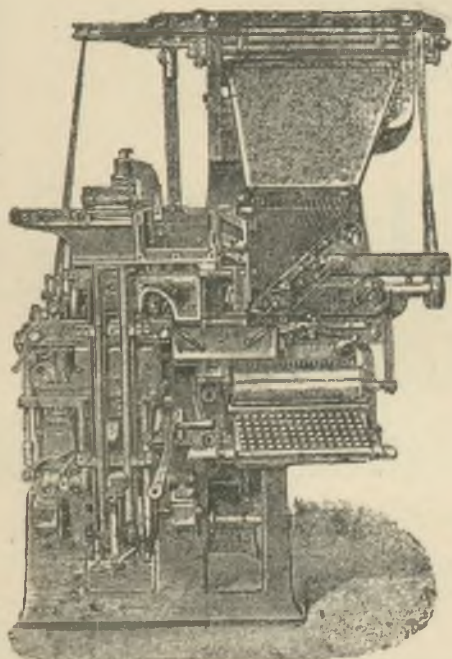
**FESTÉKGYÁR.**

❁ ❁ ❁ ❁ ❁ ❁ ❁ ❁

# LINÓTYPE

a legnagyobb munkaképességű

szedő-, öntő- és osztó-gép.



Munkaképességét semmiféle más szedő-gép sem közelíti meg. Eddig több mint 7500 gép van üzemben. Tökétörlesztése Amerikában és Angliában 5<sup>1</sup>/<sub>0</sub>-ban van megállapítva, miután bebizonyult tény, hogy a LINÓTYPE helyes kezelés mellett egy emberöltőt meghaladó ideig is eltart. Az osztással, mivel a gép önműködőleg dolgozik, nem kell bajlódni. Tetszés szerinti sorszélességre lehet rajta szedni, egészen 28 cicerőig. Kezeléséhez csak egy személy kell. Németországban óránként átlag már 9000 betűt szednek rajta. A LINÓTYPE elterjedésének most már mi sem vehet gátat. Felülmúlhatlanságát és nagy munkaképességét semmi sem bizonyítja jobban, mint az a sok utánrendelés, a melyeket a következő czégek tettek:

Budapesti Hirlap, Budapest (10 db).  
Münchener Zeitung, München.  
Hamburger Neueste Nachrichten, Hamburg.  
Saardruckerei, St. Johann a. d. S.  
Pfälzische Rundschau und Generalanzeiger,  
Ludwigshafen a. R.  
Essener Volkszeitung, Essen a. R.  
Generalanzeiger, Würzburg.  
Leipziger Tageblatt, Leipzig.  
Leipziger Neueste Nachrichten, Leipzig.  
Neckar-Zeitung, Heilbronn.

Fränkischer Kurier, Nürnberg.  
Hring & Fabrenholtz, Berlin.  
Ostdeutscher Grenzboten, Stallpönen.  
Louis Schneider & Co., Berlin.  
Zeitung für Pommern, Kolberg.  
E. Mühlthaler, München.  
Annaberger Wochenblatt, Annaberg i. S.  
Der Gemeinnützige, Vareil, Oldenburg.  
Koblenzer Zeitung, Koblenz.  
Beobachter, Aschaffenburg.  
Generalanzeiger, Remscheid.

Hildesheimische Zeitung, Hildesheim.  
Generalanzeiger für Bonn und Umgebung,  
Bonn.  
Neues Tagblatt, Stuttgart.  
Offenbacher Zeitung, Offenbach a. M.  
Chemnitzer Tageblatt, Chemnitz.  
Neues Wiener Tagblatt, Bécs.  
Gebrüder Stiepel, Reichenberg.  
Reichswehr, Bécs.  
Friedr. Irrgang, Brünn.  
A. Edlinger, Innsbruck.

✂✂✂✂✂✂✂✂✂✂ Bővebb felvilágosítást ad ✂✂✂✂✂✂✂✂✂✂

a Mergenthali szedőgép-részv.-társaság

vezérképviselője Ausztria-  
Magyarország részére

— Gutenberghaus Gebr. Geel, Wien, VII/2.



BETŰÖNTÖDE · RÉZLÉNYIA-  
 ÉS RÉZBETŰGYÁR

A. NUMRICH & C<sup>o</sup>

LEIPZIG

KIVÁLÓ UJDONSÁGOK  
 BETŰKBŐL, MODERN VIGNET-  
 TÁKBÓL ÉS ÉKITEMÉNYEKBŐL.

ROMANA ARTISTICA

LEGÚJABB MEDIAEVAL.



E hirdetés legújabb Romana artistica nevű betűinkből van szedve.

**REPRODUKÁLO-MŰINTÉZEI**

PHOTO-ÉZINGOGRAFIA

**WOLTITZ  
MANFRÉD**

TELEFON 18-99

PHOTOTYPIA  
PHOTOTYPIA  
+ CHEMIGRAFIA  
4-SZÍNŰ NYOMÁS  
PHOTOLITOGRAFIA

BUDAPEST, VI. KIRÁLY UTCA 30.

CS. ÉS KIR. SZAB.

**HERMANETZI**

**PAPIRGYAR RAKTÁRA**

Budapest  
VI. ker., Gyár-utca 64.  
Alapították 1889. évben.

Levél-, könyv-, karton-,  
nyomda-, író-, rajz-,  
boríték-, csomagoló-,  
göngy-, itató-,  
szűrle- és min-  
dennemű meri-  
tett nyomda-  
papirok.

MÁSOLÓ-  
SELYEM-  
ÉS VIRÁG-  
SELYEMPAPIROK.

Merített író-, okmány-  
és könyvpapirok.  
**PAPIRZACSKÓGYÁR.**  
Mindennemű lemezek stb.

## GÉPGYÁR ÉS VASÖNTÖDE

Körforgású nyomógépek

BUDAPEST.

újságok, könyvek és illusztrált művek egy- és többszínbeni nyomására,  
tökréletesbitett fölcser- és körbenforgó késhajtógató készülékkel.

# WÖRNER J. ÉS TÁRSA

Egyszerű gyorsajtók 2 vagy 4 festék-  
dörzsölő hengerrel.

Kétszínű nyomó gépek, 2 festék-szer-  
kezettel, 2 vagy négy festékdörzsölő  
hengerrel.

Tégelynyomású gyorsajtók.

Önműködő késköszörülő-gépek.

Csomagoló- és simító-sajtók.

Papírvágó- és papírfúró-gépek.

Áranyozó-, dombornyomású- és ki-  
vágó-sajtók.

Könyvnyomdai kézisajtók.

Tömöntődei berendezések.

Könyvnyomdai gyorsajtók.

Transzmisszió-telepek.

Hungária akczió- és gyorsajtók.

HASZNÁLT GYORSSAJTÓK

alaposan kijavítva és átalakítva, jót-  
állás mellett jutányos árért eladó.

Bélyegzőmetszés

Tömöntöde

Mechanikai  
műhelyÓlomzár-  
gyártásGalvano-  
plasztikaRézlénia-  
gyártás

Első Magyar

# Betűöntöde

## Részvény-Társaság

Budapest, VI., Dessewffy-utca

32. szám.

Egész nyomdai berendezések  
jutányosan és gyorsan foganatosítatnak.

Dús raktárt tart magyar, német, horvát, szerb, román és bolgár  
ékezetű

Könyv- és címbetűkben,  
körzetekben, rézléniákban és kizárásokban,

továbbá

a legkülönfélébb ékitményekben és egyéb nyomdai  
fölszerelvényekben.

**UJDONSÁG!** Egyetemes tabella-alapzat  
Czettel és Bendtner szabadalma.

TELEFON 23—70.

- Nagy-Becskerek**  
Gresits I.  
Jokly Lipót.  
Pleitiz Fer. Pál utóda (dr. Brajler L. és Mayer R.).
- Nagy-Bittse**  
Spiegel Samu.
- Nagy-Enyed**  
Nagyenyedi könyvnyomda és papíráruhágyár r.-t.
- Nagy-Kálló**  
Sarkadi József.
- Nagy-Kanizsa**  
Fischel Fülöp.  
Krausz és Farkas.  
Wajdics József.  
Weisz L. és F.
- Nagy-Károly**  
Róth Károly.  
Sarkadi Nagy Zsigmond.  
Vider Jakab.
- Nagy-Káta**  
Nagykátai és Monori könyvnyomda Nagy-Kátán.
- Nagy-Kikinda**  
Kiadói nyomda. (tulajd.: Sedjakov Milán).  
Milenkovits István.  
Radák János.
- Nagy-Kőrös**  
Bazsó Lajos.  
Ottinger Kálmán.
- Nagy-Marton**  
Gellis Henrik.
- Nagy-Mihály**  
Landesmann B.
- Nagy-Rőcze**  
Büchler Béla.
- Nagy-Szalonta**  
Liebermann Mór.  
Reich Jakab.
- Nagy-Seben**  
Drotleff József.  
Krafft W.  
Reissenberger Adolf.  
Tipografia r.-t.  
Tipografia Archidiecezana.
- Nagy-Szécsény**  
Glatstein A.
- Nagy-Szent-Miklós**  
Wiener Nánán.
- Nagy-Szombat**  
Fiebig József.  
Goldmann Miksa.  
Horovitz Adolf.  
Reisz Sarolta.  
Winter Zsigmond.
- Nagy-Szőllős**  
Doktor István.
- Nagy-Tapolcsány**  
Platzko Gyula.  
Zhorella Gyula
- Nagyvárad**  
Ifj. Berger Sámuel.  
Déry és Boros  
Freund Lajos és Társa.  
Helyfi László.  
Hönig I.  
Láng József.  
Laszky Ármin.  
Neumann Vilmos.  
Pauker Dániel.  
Rákos Vilmos utóda.  
Sonnenfeld Adolf.  
Szent László-nyomda r.-t.
- Námesztő**  
Schein M.
- Német-Bogsán**  
Rosner Adolf.
- Német-Palánka**  
Kristofek József.
- Nesziider**  
Horváth I.
- Nyirbátor**  
Friedmann Lipót.
- Nyiregyháza**  
Jóba Elek.  
Piringer János (tulajdonos : Özv. Piringer Jánosné).  
Szabolcsi Hírlap nyomdája (tulajd. : Székely Imre).
- Nyitra**  
Huszár István.  
Iritzer Zsigmond.  
Neugebauer Nándor.  
Reicheles Lipót.
- Ó-Becse**  
Gavansky M.  
Löwy Lajos.
- Ó-Kanizsa**  
Bruck P. Pál.  
Schwartz A.
- Oravicza**  
Kehrer C.  
Wunder Károly.
- Orosháza**  
Pless N.  
Veres Lajos.
- Orsova**  
Handl József.  
Orsovai könyvny. r.-t.
- Ó-Széplak**  
Nyitravölgyi gazd. egylet nyomdája.
- Paks**  
Rosenbaum Miksa E.
- Pancsova**  
Jovanovics Testvérek.  
Kosancsik N. Miklós.  
Vig Er.  
Wittigshlager Károly.
- Pankota**  
Ifj. Bod József.
- Pápa**  
Goldberg Gyula.  
Nobel Ármin.  
Ref. főisk. nyomda.
- Pécs**  
Madarász Béla.  
Pécsi irod. és könyvny. r.-t.  
Taizs József.  
Wessely és Horváth.
- Pécska**  
Ruber István.
- Perjámos**  
Pirkmayer Alajos.  
Sedjakov Milán.
- Petrozsény**  
Figuli Antal.
- Pozsony**  
Adler Zsigmond.  
Alkalay Adolf.  
Angermayer Károly.  
Éder István.  
Freystadt M. L.  
Katholikus nyomda.  
Preisak Győző.  
Wigand K. F.
- Pöstyén**  
Gipsz H.
- Predmér**  
Links M. utóda : Rosenzweig H.
- Putnok**  
Gaertner Ignác.
- Püspök-Ladány**  
Deutsch Izrael.
- Ráczkeve**  
Róde Mihály.
- Resicza**  
Eisler József.  
Hungaria-könyvnyomda.
- Rimaszombat**  
Lévai Izso.  
Náray I. A.  
Rábely Miklós.
- Rozsnyó**  
Kovács Mihály.  
Sajóvidék nyomdája (tul. : Hermann I.).
- Rózsahegy**  
Salva Károly.
- Salgó-Tarján**  
Friedler Ármin.  
Pollacek József.
- Sárbogárd**  
Spitzer Jakab
- Sárvár**  
Stranz János.
- S.-A.-Ujhely**  
Hegyalja-könyvnyomda (tul. : Alexander Vilmos).  
Landesmann M. és Társa.  
Löwy Adolf.  
Pannonia-nyomda (tul. : Jurcsó és Ocskay).  
Zemplén-nyomda (tulajd. : Ehler Gyula).
- Sárospatak**  
Ev. ref. főiskola nyomdája (bérlo : Steinfeld Jenő).
- Segesvár**  
Horeth Frigyes.  
Jördens Testvérek.
- Selmeczbánya**  
Joerges A. özv.
- Sepsi-Szent-György**  
Jókai-nyomda r.-t.
- Siklós**  
Harangozó József.
- Sopron**  
Breiner E. és Fia.  
Hungária-nyomda.  
Reininger Ármin.  
Romwalter Alfréd.  
Röttig Gusztáv.  
Török és Kremszner.
- Stájerlak**  
Rose V.
- Sümeg**  
Horvát Gábor.
- Szabadka**  
Bittermann József.  
Hirth és Kladek.  
Krausz és Fischer.  
Szabados Sándor.  
Székely Simon.
- Szamos-Ujvár**  
Auróra-nyomda (tulajd. : Todorán Endre).  
Öör. kath. egyházmegyei nyomda.
- Szakolcza**  
Neumann, Teszlik és Tsa.
- Szarvas**  
Sámuel Adolf.  
Szikes Antal.
- Szász-Régen**  
Burghardt Rezső.  
Sebesch Károly.
- Szász-Sebes**  
Stegmann János.  
Winkler Lajos.
- Szászváros**  
Minerva-nyomda r.-t.  
Schäser A.
- Szatmár**  
Littetzky Endre.  
Morvai János.  
Nagy Lajosné.  
Pázmány-sajtó.  
Weinberger Testvérek.
- Szeged**  
Endrényi Imre.  
Endrényi Lajos.  
Engel Lajos.  
Gönczi I. József.  
Schulhof Károly.  
Traub B. és Társa.  
Várnay Lipót.
- Szeghalom**  
Kovács Antal.
- Szegzárd**  
Báter János.  
Ujfalussy Lajos. utóda : Molnár Mór.
- Székelyhid**  
Kohn Sámuel.
- Székely-Keresztúr**  
Szabó Testvérek.
- Székelyudvarhely**  
Becsek D. Fia.  
Betegh Pál.
- Székesfehérvár**  
Debreczeni Gyula.  
Kaufmann F.  
Márián Pál.  
Singer E.  
Számmer Imre.  
Számmer Kálmán.  
Székesfeh. és Vidéke ny.
- Szempcz**  
Fischer Náthánné.
- Szentes**  
Szentes és Vidéke nyomdája.  
Vajda Bálint.
- Szent-Endre**  
Schwarz I.
- Szent-Gotthárd**  
Wellisch Béla.
- Szenicz**  
Bezsó János és Társa.
- Szepes-Váralja**  
Buzás Dénes.
- Szered**  
Sternér Dávid.
- Szerencs**  
Simon József.
- Szigetvár**  
Corvina-nyomda  
Kozáry Ede.
- Szikszó**  
Blank Simon.
- Szilágy-Somlyó**  
Böloni Sándor.  
Heimlich Weisz Katalin.
- Szill-Hadad**  
Fein Sámuel.
- Szolnok**  
Bakos István.  
Fuchs Lipót.  
Jász-Nagykun-Szolnok-megyei Lapok nyomdája (tul. : Vezéry Ödön).  
Wachs Pál.
- Szombathely**  
Bertalanffy József.  
Egyházmegyei könyvny.  
Gábrriel Ágoston.  
Seiler H. utóda: Szele és Breifeld.
- Tab**  
Pfeifer Ignác.
- Tapolcza**  
Löwy B.
- Tata**  
Engländer és Társa.  
Nobel Adolf.
- Temesvár**  
Csanád-egyházmegyei nyomda.  
Csendes J.  
Délmagyarországi könyvnyomda  
Freund Gyula.  
Mangold Sándor.  
Posauna nyomdája.  
Moravetz Gyula.  
Stéger Ernő utóda.  
Uhrmann Henrik.  
Union-könyvnyomda (tul. : Ifj. Steiner Károly).  
Veres Sámuel.
- Tenke**  
Maár L. Vilmos.
- Tisza-Füred**  
Kohn Adolf.  
Weissmann Sámuel.
- Tolna**  
Weltmann Ignác.
- Tolna-Tamási**  
Jeruzsálem Ede.
- Torda**  
Berla Samu.  
Füßy és Szulupjár.
- Torna**  
Rosenblüth Simon.
- Török-Kanizsa**  
Bruck P. Pál
- Török Szent-Miklós**  
Rubinstein Sándor.
- Trencsén**  
Gansel Lipót.  
Skarmitzl X. Fr.
- Turóc-Szent-Márton**  
Ga-parik J.  
Magyar nyomda (tulajd. : Özv. Moskóczy Ferenczné)  
Turócszentmártoni nyomda r.-t.
- Új-Arad**  
Mayer Lajos.
- Újpest**  
Fuchs Antal.  
Salgó Testvérek.
- Új-Verbász**  
Verbászi könyvnyomda (tulajd. : Boros György).
- Újvidék**  
Fuchs Emil és Társa.  
Hirschenhauser Benő.  
Ivkovics György.  
Miletics Szvetozár.  
Popovics Testvérek.
- Ungvár**  
Gellisz Miksa.  
Jäger Bertalan.  
Lévai Mór.  
Székely és Illés.
- Vác**  
Kir. orsz. fegyintézet ny.  
Kohn Mór.  
Mayer Sándor.
- Vág-Újhely**  
Brück Samu.  
Horovitz Adolf.  
Pannonia-könyvnyomda.
- Versecz**  
Kehrer Lajos.  
Kirchner Ernő.  
Wettl és Veronits.
- Veszprém**  
Egyházmegyei könyvny.  
Köves és Boros.  
Krausz A. Fia.
- Zala-Egerszeg**  
Breisach Samu.  
Vágó János.
- Zala-Szent-Grót**  
Nagy Sándor.
- Zenta**  
Kabos Ármin.  
Schwartz Sándor.  
Zentai Hírlap nyomdája.
- Zilah**  
Seres Samu.
- Zólyom**  
Ifj. Nádossy Gyula.  
Schlesinger Ignác.
- Zombor**  
Bittermann Nándor.  
Oblát Károly.
- Zsombolya**  
Wunder Rezső.
- Zsolna**  
Áldori Manó.

# Száraz Stereotipia.

Pár perc alatt

a készen szállított, száraz stereotíp-pépecnek a szedésre való egyszerű rápréselése által tetszésszerűt menynységű, öntésre teljesen kész kifogástalan matriczát nyerünk.

A matriczok szárítása a szedésben levő üreségek kitöltése, valamint a lemezek kiszúrásával járó eddigi munka teljesen elesik. Részletes utasítások, minták, árjegyzékek kívánatra küldetnek.

Mindenmű teljes tömöntödei felszerelések szállítása.

Erste österr.-ung.

## Trocken-Stereotypie

J. E. Weigl & Co.

WIEN, IV.,  
Wied. Hauptstrasse 26

*Könyv- és  
ujság-nyomdáknak  
nélkülözhetetlen.*

*Minden kulturállamban  
szabadalmazva.*

Magyarországi képviselő  
**Tanczer József**

Budapest  
VI., Gyár-utca 62.  
Telefon 28—32.



Főraktár és iroda:

MÜLLER TESTVÉREK, Budapest, V., Súlyom-utca 13.

Államilag kedvezményezett első magyar  
**KÖNYV- ÉS KÖNYOMDAI FESTÉKGYÁR.**

# KURZWEIL JÁNOS

47.004. és 53.406. számú  
osztr.-magyar szabadalmak.

Telefon 56—64.

Gyár, iroda és raktár:  
**IX, Márton-utca 19. sz.**

Készít legjobb minőségű illusztráció-,  
ujság-, mű-, díszmű- és mindenféle színes  
**FESTÉKEKET.**

*Kitüntetések:*

Temesvár 1891.  
Philippopol 1892.  
Országos Iparegyesület 1892.  
Mill. kiállítás Budapest 1896.

# ÉS TÁRSA BUDAPESTEN

## SZEDŐSORZÓK

igazítható fesztővel, szabad. saját találmány.

Bronzok. ☆ Kenczék. ☆ Koromégetés.

Patent gelatin hengeranyag.